

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA ÚČETNICTVÍ

Vývoj zdanění zaměstnanců v České republice
Development of Taxation of Employees in the Czech Republic

Student: Michaela Dorušková

Vedoucí bakalářské práce: Ing. Jiřina Krajčová

Ostrava 2012

Zadání bakalářské práce

Student: **Michaela Dorušková**
Studijní program: **B6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **6202R049 Účetnictví a daně**
Specializace: **00 Účetnictví a daně**
Téma: **Vývoj zdanění zaměstnanců v České republice**
Development of Taxation of Employees in the Czech Republic

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
 2. Charakteristika české daňové soustavy se zaměřením na daň z příjmů fyzických osob
 3. Vývoj daně z příjmů fyzických osob
 4. Analýza zdanění v jednotlivých letech ze zaměstnaneckého pohledu
 5. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce
Seznam příloh
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

- VANČUROVÁ, Alena a Stanislav KLAZAR. *Sociální a zdravotní pojištění – úvod do problematiky*. 2. vyd. Praha: ASPI, 2008. 121 s. ISBN 978-80-7357-381-2.
VANČUROVÁ, Alena a Lenka LÁCHOVÁ. *Daňový systém ČR 2010*. 10. vyd. Praha: 1. VOX, 2010. 355 s. ISBN 978-80-86324-86-9.
VYBÍHAL, Václav. *Zdaňování příjmů fyzických osob 2010*. Praha: Grada Publishing, 2010. 216 s. ISBN 978-80-247-3426-2.

Formální náležitosti a rozsah bakalářské práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Jiřina Krajčová**

Datum zadání: 25.11.2011

Datum odevzdání: 11.05.2012

Ing. Jana Hakalová, Ph.D.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Prohlašuji, že jsem celou práci vypracovala samostatně.

V Ostravě dne 11. 5. 2012

Dorušková

.....
Michaela Dorušková

Obsah

1. Úvod.....	5
2. Charakteristika české daňové soustavy se zaměřením na daň z příjmů fyzických osob.....	6
2.1 Daň	6
2.1.1 Funkce daní	7
2.1.2 Daňové zásady.....	7
2.2 Daňový systém ČR.....	8
2.2.1 Přímé daně.....	10
2.2.2 Nepřímé daně	10
2.3 Charakteristika DPFO	11
2.3.1 Poplatník daně	12
2.3.2 Předmět daně	12
2.3.3 Osvobození od daně	14
2.3.4 Základ daně	14
2.3.5 Samostatný základ daně	15
2.3.6 Nezdanitelná část základu daně.....	16
2.3.7 Odčitatelné položky.....	17
2.3.8 Slevy na dani u FO	18
2.3.9 Sazba daně.....	19
2.4 Systém sociálního pojištění v ČR.....	19
2.4.1 Sociální zabezpečení	20
2.4.2 Veřejné zdravotní pojištění	21
3. Vývoj daně z příjmů fyzických osob.....	22
3.1 Rok 2007	22
3.2 Rok 2008	23
3.3 Rok 2009	24
3.4 Rok 2010	25
3.5 Rok 2011	25
3.6 Rok 2012	26
4. Analýza zdanění v jednotlivých letech ze zaměstnaneckého pohledu	27
4.1 Výpočet daňové povinnosti a čisté mzdy v roce 2007	27
4.2 Výpočet daňové povinnosti a čisté mzdy v roce 2008	34
4.3 Výpočet daňové povinnosti a čisté mzdy v roce 2009	38

4.4 Výpočet daňové povinnosti a čisté mzdy v roce 2010	41
4.5 Výpočet daňové povinnosti a čisté mzdy v roce 2011	44
4.6 Výpočet daňové povinnosti a čisté mzdy v roce 2012	46
4.7 Návrh reformy daně z příjmů fyzických osob.....	48
4.7.1 Vládní návrh reformy	48
4.7.2 Vlastní návrh reformy	49
5. Závěr.....	53

1. Úvod

Daň z příjmů fyzických osob je jednou z daní, se kterou se setká prakticky každý pracující člověk. Je jedním z faktorů, který ovlivňuje částku z pracovněprávního vztahu, jež bude mít poplatník k dispozici pro zajištění veškerých svých výdajů. Z pohledu státu je daň z příjmů fyzických osob jednou z nejvýnosnějších částí příjmů veřejných rozpočtů.

Konstrukci této daně se každý rok věnuje značná pozornost. Je upravena zákonem č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů ve znění pozdějších předpisů, který je neustále aktualizován a přizpůsobován aktuální situaci.

Celá bakalářská práce je zaměřena především na příjmy ze závislé činnosti a funkční požitky, které v ZDP nalezneme v § 6.

Cílem bakalářské práce je zmapovat daň z příjmů fyzických osob v letech 2007 – 2012, dále popsat, jaké dopady měly změny v její konstrukci na příjem zaměstnanců činných v pracovním poměru, a vytvořit vlastní návrh daňové reformy.

První kapitola je zčásti zaměřena na charakteristiku české daňové soustavy. Popisuje, jak daňový systém funguje, jaké jsou na něj kladeny požadavky, či jaké jsou jeho hlavní funkce. Ve větší míře kapitola obsahuje samotnou daň z příjmů fyzických osob. Pro její pochopení je však nutné znát základní věci týkající se poplatníků, základů daně, předmětu daně, či osvobození. A právě to je hlavním tématem první kapitoly.

Jak již bylo v předchozích odstavcích zmíněno, daň z příjmů fyzických osob podléhá každý rok aktualizaci a změnám. Cílem druhé kapitoly je tedy popsat, jak se měnily právní předpisy přímo vztahující se k dani z příjmů fyzických osob. Zahrnuje také změny v sociálním a zdravotním pojištění.

Třetí kapitola přímo navazuje na předcházející a obsahuje výpočty daně, pojištění a čisté mzdy podle podmínek platných v daném roce. Pro vytvoření komplexní představy o výši zdanění jsou zde uvedeny 3 úrovně mezd (minimální, průměrná, nadstandardní) a 4 varianty, které se liší především v uplatňování daňových slev a zvýhodnění. V neposlední řadě je zde uveden vládní návrh reformy daně z příjmů fyzických osob a samozřejmě také vlastní návrh reformy, který vychází ze zkušeností předešlých let a zhodnocení výpočtů.

2. Charakteristika české daňové soustavy se zaměřením na daň z příjmů fyzických osob

Česká daňová soustava je obvykle charakterizována jako jedna z nejsložitějších soustav na celém světě. Důvodem ovšem není množství používaných daní, ale časté změny a složitá konstrukce právních předpisů upravující daně.

V ČR je také vysoké daňové zatížení, ačkoli přímé daně jsou zde vcelku nízké. Důvodem je vysoké sociální a zdravotní pojištění placené zaměstnavatelem a zaměstnancem.

2.1 Daň

Existuje značné množství definic daně. Nejčastěji se používá ta, jež definuje daň jako povinnou, zákonem předem stanovenou částku, kterou se odčerpává na nenávratném principu část nominálního důchodu ekonomického subjektu. Nemají charakter státních půjček, jelikož vláda odejmuté daně nesplácí.

Dále můžeme daň chápat jako právní vztah závazkový a synallagmatický. Obecně závazkový právní vztah je takový, ze kterého věřiteli vzniká právo na plnění (pohledávku) od dlužníka a dlužníkovi vzniká povinnost závazek splnit. Daní jako synallagmatickým závazkovým vztahem rozumíme skutečnost, že dlužník má od okamžiku vzniku daňového dluhu až do jeho zániku zaplacením nejen povinnost, ale též právo jej uhradit, či splnit, přičemž formálně není rozhodné, zda jedinou platbou, nebo ve splátkách.

Daň definujeme také jako právními normami stanovené a vymezené právo státu na určité plnění osobou (plátcem daně), přičemž toto právo uplatňuje pověřený státní orgán. Na rozdíl od dobrovolného plnění ve prospěch státu (např. na základě smlouvy) je daň nuceným, právním předpisem uloženým plněním ve prospěch státu.

Lze konstatovat, že předmětem daně jako subjektivního závazku určité osoby vůči státu jsou právními normami určená jednání, konání nebo krátce chování osob. Jedná se např. o pobírání příjmů, o darování věci, o převod nemovitosti apod. Titul, neboli právní důvod daně musí být dán zvláštním zákonem, na jehož základě se závazek osoby vůči státu zakládá. [10]

Daň je platbou neúčelovou (neznáme účel, na který bude vybraná daň použita) a neekvivalentní (neexistuje protiplnění státu). Daň se pravidelně opakuje v časových intervalech (jedná se o každoroční placení daně z příjmu), nebo je nepravidelná a platí se pouze za určitých okolností – právním důvodem je např. dědictví, darování, nebo převod nemovitosti.

V neposlední řadě je také nutno zmínit, že daň je důležitým příjmem veřejných rozpočtů.

2.1.1 Funkce daní

Úloha daní v hospodářství vyplývá z hlavních ekonomických funkcí veřejného sektoru. Jsou to:

- **funkce alokační** – využívá se tehdy, objeví-li se na trhu neefektivnost v alokaci zdrojů. K tržnímu selhání dochází v případě existence veřejných statků, statků pod ochranou, externalit a nedokonalé konkurence. Alokační funkce tedy znamená buď vložení prostředků tam, kam jich trh vkládá málo (např. do školství), nebo naopak odejmutí prostředků z oblastí, kde je jich příliš mnoho (např. ekologické zdanění). Prostředky jsou obvykle alokovány do určitých oblastí prostřednictvím daňových úlev – například na ekologické zdroje energie,
- **funkce redistribuční** – je důležitá, jelikož lidé nepovažují rozdělení důchodů a bohatství vzniklých fungováním trhu za spravedlivé. V solidární společnosti je ovšem žádoucí přesunovat část důchodu a bohatství směrem od bohatších k chudším,
- **funkce stabilizační** – využívá se k zmírňování cyklických výkyvů v ekonomice v zájmu zajištění dostatečné zaměstnanosti a cenové stability.

Za nejdůležitější funkci daní se často označuje **funkce fiskální**, která znamená získávání finančních prostředků do veřejných rozpočtů, z nichž jsou pak financovány veřejné výdaje. Je obsažena ve všech třech výše uvedených funkcích. V případě funkce alokační jde o získávání prostředků na financování oblastí trhem podceněných, u funkce redistribuční jde o získání prostředků pro chudé. Při plnění stabilizační funkce reguluje vláda výši daňových příjmů podle hospodářského cyklu. [7]

Někteří autoři také hovoří o tzv. **stimulační funkci**. Vychází z toho, že daně jsou subjekty brány jako újma, a tudíž jsou ochotni udělat vše, co jejich povinnost sníží. Stát proto těmto subjektům poskytuje různé formy daňových úspor, nebo je naopak vystavuje vyššímu zdanění, který vede k podpoře ekonomického růstu nebo k motivaci ke spotřebě určitých statků. [11]

2.1.2 Daňové zásady

Požadavky na dobrý daňový systém zde existují již od dob Adama Smithe. Základní požadavky vyjádřené ve slavných „daňových kánonech“ (tj. spravedlnost, efektivnost, právní

perfektnost a průhlednost) jsou uznávány dodnes. Současní autoři se neliší v názorech na body samotné, ale spíše v podrobnostech rozpracování jednotlivých bodů.

Mezi požadavky na daňový systém tedy řadíme:

- **efektivnost** – znamená, že výše zdanění by neměla ovlivňovat poplatníky při jejich ekonomickém rozhodování. V praxi to znamená ústup uživatelů od zdaněného zboží nebo činnosti k nezdaněnému. Daně by také neměly způsobovat zvýšené administrativní náklady, než je nutné,
- **spravedlnost** – hlavním úkolem daní je zajistit rovnoměrnější rozdělení důchodu, souvisí tedy s redistribuční funkcí daní,
- **správný vliv na ekonomické chování subjektů** – je žádoucí, aby nastavený daňový systém nepůsobil negativně na ekonomické chování subjektů, či jeho část. Daně nesmí omezovat pracovní úsilí lidí, ochotu spořit, či přijímat podnikatelská rizika. Nebude-li tato podmínka splněna, může dojít k omezení růstu ekonomiky země.,
- **právní perfektnost** – je důležité, aby daně byly přesně formulovány v zákonech. V případě nejasné formulaci může docházet k legálnímu obcházení zákonu, [7]
- **princip pružnosti** – daňový systém musí být flexibilní a bez velké prodlevy reagovat na přijaté změny. [9]

2.2 Daňový systém ČR

Daňový systém chápeme jako souhrn všech daní, které se na daném území vybírají. Daňový systém je vlastně propojení několika menších daní.

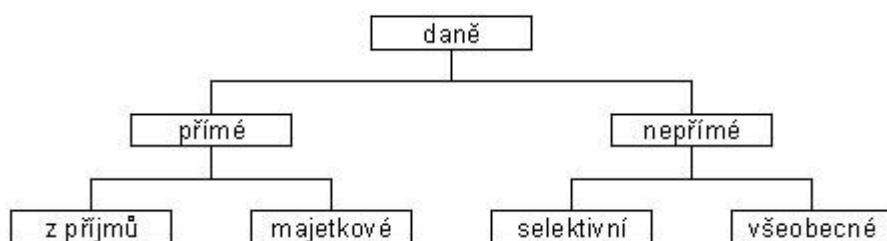
Je důležité si položit otázku, proč se používá soustava daní a ne pouze jedna daň. Odpověď je prostá. Je rozumné vytvořit si systém daní, jelikož každá daň má své klady a zápory. Existuje-li více daní, existuje také větší manévrovací prostor při tvorbě fiskální politiky. Existuje-li dobře nastavený daňový systém, lze ovlivňovat více oblastí najednou, a tím tyto oblasti sladit a koordinovat.

Požadavky na daňový systém jsou tyto:

- **daňová spravedlnost** – každý subjekt přispívá prostřednictvím daní takovou částí, která odpovídá jeho možnostem a prospěchu, který pociťuje ze spotřeby služeb poskytnutých státem,

- **daňová efektivnost** – daňový systém musí být nastaven tak, aby co nejméně zasahoval do tržních vztahů. V případě, že uložená daň sníží užitek spotřebitele (např. tím, že se vzdá spotřeby statku, na nějž byla daň uložena) a zároveň nepřispívá do veřejných rozpočtů, hovoříme o tzv. nadměrném daňovém břemenu,
- **právní perfektnost** – platí, že pokud bude daňový systém dobře nastavený, bude také účinný,
- **jednoduchost a srozumitelnost** – je žádoucí, aby každý subjekt znal dopředu rozsah svým daňových povinností a zároveň aby výběr daně byl co nejméně zatěžující a realizován s co nejnižšími náklady,
- **správný vliv na chování ekonomických subjektů** – daně by měly být využívány jako nástroj makroekonomické regulace. [11]

Obr. 2.2 – Základní schéma daňové soustavy ČR

Zdroj: vlastní zpracování

V ČR se často používá také třetí skupina daní známá jako **daně ostatní**. Řadíme zde především pojistné na sociální zabezpečení, pojistné na zdravotní pojištění, či clo, které svým charakterem jsou velmi blízké daním, nebo také místní poplatky, u nichž hovoříme o daních ukládaných na místní úrovni. Jedná se např. o poplatek ze psů, poplatek za lázeňský nebo rekreační pobyt, či poplatek za užívání veřejného prostranství.

Základní rozdělení daní v ČR je dáno historicky, a to na daně **přímé a nepřímé**.

2.2.1 Přímé daně

Přímé daně se vážou na důchod (příjem), nebo majetek poplatníka. Tyto daně se nemusí dotýkat každého poplatníka. [11]

U přímých daní se předpokládá, že jejich výše jde na úkor důchodu osoby, které jsou předepsány, a ta se jim nemůže vyhnout, ani nemůže jejich část přenést na další ekonomické subjekty. Jejich výši si často subjekt vypočítává sám, nebo je s výší daně obeznámen např. z výplatního listku. [10]

Dělí se na majetkové a důchodové (z příjmů).

Důchodové daně

Řadíme zde daň z příjmů právnických osob a daň z příjmů fyzických osob.

DPPO je určena pro veškeré PO. Je upravena zákonem č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů. O DPFO bude pojednáno komplexněji v následujících částech.

Majetkové daně

Řadíme zde daň silniční, daň z nemovitostí a tzv. „trojdaň“. Tyto daně jsou pouze doplňkovým příjmem státního rozpočtu.

„Trojdaň“, neboli daň dědická, darovací a z převodu nemovitosti, je jednorázovou daní. Je upravena zákonem č. 357/1992 Sb., o dani dědické, dani darovací a dani z převodu nemovitosti.

Silniční daň je upravena zákonem č. 16/1993 Sb., o dani silniční. Daň z nemovitostí, která se skládá z dani ze staveb a z pozemků, je upravena zákonem č. 338/1992 Sb., o dani z nemovitostí. [11]

2.2.2 Nepřímé daně

Jsou součástí cen zboží, služeb, převodů apod. Tyto daně nerespektují důchodovou situaci osoby, jelikož jsou určeny pro všechny subjekty ve stejné výši. [10]

Všeobecná daň

Za všeobecnou daň se považuje daň z přidané hodnoty. V současné době zná česká daňová soustava dvě sazby DPH, a to základní, která činí 20 %, a sníženou, která od roku 2012 činí 14 %. DPH je upraveno zákonem č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty.

Selektivní daň

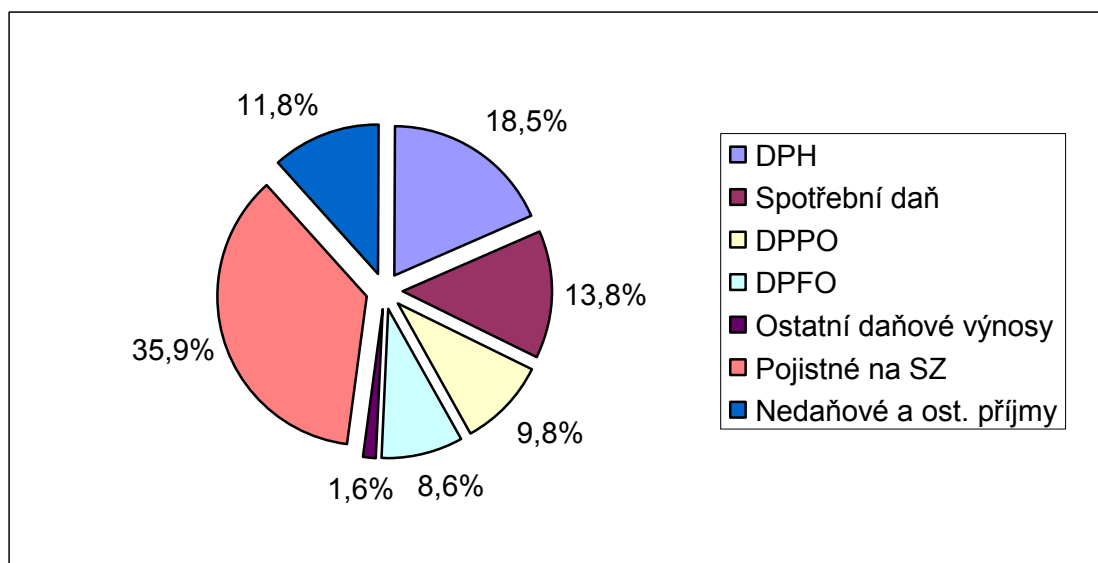
Za selektivní daň považujeme spotřební a energetickou daň.

Spotřební daň, která je upravena zákonem č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních, se uvaluje pouze na výrobky, u nichž je to ospravedlnitelné, např. u výrobků škodících zdraví, nebo životnímu prostředí. Za spotřební daň považujeme daň z minerálních olejů, z lihu, z piva, z vína a meziproductů, či daň z tabákových výrobků.

Od roku 2008 zná česká daňová soustava také pojem energetická daň. Jedná se o tři daně: daň ze zemního plynu, z elektřiny a z pevných paliv. Jsou upraveny zákonem č. 262/2007 Sb., o stabilizaci veřejných rozpočtů.

Následující graf zobrazuje, jaká byla skutečná struktura příjmů SR v roce 2010 s procentuálními podíly jednotlivých složek.

Graf 2.2 – Struktura celkových příjmů státního rozpočtu za rok 2010

Zdroj: Ministerstvo financí ČR

2.3 Charakteristika DPFO

DPFO řadíme svým charakterem mezi důchodové daně. Podléhají ji veškeré zdanitelné příjmy poplatníka a jelikož je závislá na velikosti těchto příjmů, respektuje tak jeho důchodovou situaci.

Na konstrukci DPFO se kladou značné požadavky. Musí sloužit jako prostředek redistribuce důchodů od bohatších k sociálně potřebným, současně má ovlivňovat chování poplatníků žádoucích směrem (např. aby přispívali na humanitární účely). [11]

2.3.1 Poplatník daně

Poplatníky DPFO jsou fyzické osoby, které můžeme dle ZDP rozdělit do 2 skupin:

- a) **daňoví rezidenti** – jsou to poplatníci, kteří mají bydliště na území ČR nebo se zde obvykle zdržují. Poplatníci, kteří se zde obvykle zdržují, jsou ti, kteří zde pobývají alespoň po dobu 183 dnů v příslušném kalendářním roce, a to buď souvisle, nebo v několika obdobích. Daňoví rezidenti mají neomezenou daňovou povinnost, a tedy zdaňují jak příjmy plynoucí ze zdrojů na území ČR, tak i příjmy plynoucí ze zdrojů v zahraničí.
- b) **daňoví nerezidenti** – jsou to poplatníci, kteří nesplňují podmínky pro daňové rezidenty, nebo ti, o nichž to stanoví mezinárodní smlouvy. Mají omezenou daňovou povinnost, která se vztahuje pouze na příjmy plynoucí ze zdrojů na území ČR. [4]

Zvláštní skupinu tvoří poplatníci, kteří se na území ČR zdržují za účelem studia nebo léčení. Tyto osoby řadíme do skupiny daňových nerezidentů i v případě, že se na území ČR obvykle zdržují.

2.3.2 Předmět daně

Předmět DPFO jsou:

- příjmy ze závislé činnosti a funkční požitky (§ 6 ZDP),
 - příjmy ze současného nebo dřívějšího pracovněprávního služebního, nebo členského poměru a obdobného poměru, přičemž poplatník je povinen dbát příkazů plátce (jedná se především o tzv. zaměstnanecké příjmy),
 - příjmy za práci členů družstev, společníků a jednatelů s. r. o. a komandistů k. s.,
 - odměny členů statutárních orgánů a dalších orgánů PO apod.
- příjmy z podnikání a z jiné samostatné výdělečné činnosti (§ 7 ZDP),
- příjmy z kapitálového majetku (§ 8 ZDP),

- příjmy z pronájmu (§ 9 ZDP),
- ostatní příjmy (§ 10 ZDP).

Za **funkční požitky** považujeme funkční platy a plnění poskytovaná představitelům státní moci (např. členové vlády, poslanci, senátoři) , některým státním orgánům a soudcům a odměny za výkon funkce a plnění poskytovaná za výkon funkce v orgánech obce, v jiných orgánech územní samosprávy, státních orgánech, občanských a zájmových sdruženích, komorách a v jiných orgánech a institucích.

Předměty daně uvedené v jednotlivých paragrafech nazýváme **dílčí základy daně**.

Za příjem se považuje příjem peněžní i nepeněžní dosažený i směnou. [8]

V § 3 odst. 4 ZDP jsou uvedeny příjmy, které nejsou předmětem daně. Jedná se o:

- příjmy získané děděním, vydáním, nebo darováním nemovitosti, movité věci, nebo majetkového práva, s výjimkou příjmů z nich plynoucích, nebo darů přijatých v souvislosti s výkonem činnosti podle § 6,
- úvěry a půjčky,
- příjmy z rozšíření, nebo zúžení společného jmění manželů,
- příjmy plynoucí tuzemskému rezidentovi, který vypomáhá v zahraničí s domácími pracemi, nebo nerezidentovi, který vypomáhá s domácími pracemi na území ČR, a to za stravu a ubytování, jde-li o příjem k uspokojování základních sociálních, kulturních, nebo vzdělávacích potřeb (práce au-pair).

V § 6 odst. 7 můžeme nalézt další příjmy, které nejsou předmětem daně, např.:

- náhrady cestovních výdajů poskytované v souvislosti s výkonem ZČ do výše stanovené nebo umožněné zvláštním právním předpisem,
- hodnota bezplatného stravování poskytovaná zaměstnavatelem na pracovních cestách,
- částky přijaté zaměstnancem zálohově od zaměstnavatele,
- hodnota prostředků sloužících k výkonu práce (např. ochranné prostředky, mycí, čistící a dezinfekční prostředky, hodnota pracovního oblečení).

Lze konstatovat, že ZDP je konstruován tak, že vyjmenovává např. to, co není předmětem daně, či co je od daně osvobozeno, pro všechny DZD společně a současně pro některé DZD v konkrétním paragrafu.

2.3.3 Osvobození od daně

Specifickým znakem zdanění příjmů FO je to, že v ZDP je vymezena široká škála příjmů, které jsou od daně osvobozené. Převážně se jedná o příjmy z nakládání se soukromým majetkem nezahrnutým do obchodního majetku. Mezi osvobozené příjmy řadíme:

- příjmy z prodeje rodinných domů, nemovitostí, je-li dodržen zákonem stanovený časový test doby držby, tj. 5 let nebo 2 roky, je-li příjem získaný v souvislosti s prodejem nemovitosti použit na „bytové potřeby“,
- příjmy z prodeje movitých věcí, s výjimkou příjmů z motorových vozidel, letadel a lodí, kde je nutné dodržet roční test doby držby,
- ceny z veřejné, reklamní, či sportovní soutěže nepřevyšující částku 10 000 Kč,
- stipendia, dotace ze SR na pořízení hmotného majetku apod.

Podle § 6 odst. 9 ZDP jsou osvobozeny od daně např. tyto tituly příjmů ze ZČ:

- hodnota „závodního“ stravování,
- bezplatné, nebo zlevněné jízdenky,
- nepeněžní plnění vynaložená zaměstnavatelem na odborný rozvoj zaměstnance,
- hodnota nealkoholických nápojů poskytovaných ke spotřebě na pracovišti,
- bezúročné, nebo nízkouročené půjčky poskytované z fondu kulturních a sociálních potřeb do určité výše na zákonem stanovené účely.

2.3.4 Základ daně

Při výpočtu celkového základu daně, jehož znalost je nutná pro zjištění daňové povinnosti, vycházíme z DZD. V následujících schématech je zobrazen algoritmus pro výpočet jednotlivých DZD.

Schéma 2.3.4 – Dílčí základy daně DPFO

DZD podle § 6

příjmy ze závislé činnosti a funkčních požitků
+ pojistné hrazené zaměstnavatelem (34 %)

= DZD podle § 6 (DZD § 6 > 0)

DZD podle § 7

příjmy plynoucí poplatníkovi z podnikání a JSVČ v kalendářním roce

- výdaje na dosažení, zajištění a udržení příjmů (skutečné, nebo paušální)

= DZD podle § 7 (DZD § 7 = 0, > 0, < 0)

DZD podle § 8

příjmy plynoucí poplatníkovi z kapitálového majetku v kalendářním roce

= DZD podle § 8 (DZD § 8 > 0]

DZD podle § 9

příjmy plynoucí poplatníkovi z pronájmu v kalendářním roce

- výdaje na dosažení, zajištění a udržení příjmu (skutečné nebo paušální)

= DZD podle § 9 (DZD § 9 = 0, > 0, < 0)

DZD podle § 10

příjmy z ostatní činnosti v kalendářním roce

- výdaje na dosažení příjmů (skutečné, u zemědělské výroby i paušální)

= DZD podle § 10 (DZD § 10 = 0, > 0)

Zdroj: vlastní zpracování

2.3.5 Samostatný základ daně

V rámci čtyř dílčích ZD lze stanovit samostatné základy daně, které jsou zdaňovány zvláštní sazbou daně, která je rovna 15 %. Srážku daně provádí subjekt, který příjem vyplácí. Samostatný základ daně nelze upravit o žádné výdaje. Zaokrouhluje se na celé koruny dolů stejně jako vypočtená daňová povinnost. Následující schéma zobrazuje příklady příjmů, které řadíme mezi samostatné základy daně.

Schéma 2.3.5 – Samostatné základy daně

Dílčí základ daně	Samostatný základ daně
Příjmy dle § 6	příjmy od jiného zaměstnavatele do 5 000 Kč za měsíc
Příjmy dle § 7	příjmy autorů za příspěvky do novin, rozhlasu, časopisů nebo televize

	do 7 000 Kč za měsíc od jednoho plátce
Příjmy dle § 8	podíly na zisku z účasti v kapitálových společnostech a družstev, podíly na zisku tichého společníka, dávky penzijního připojištění se státním příspěvkem
Příjmy dle § 9	
Příjmy dle § 10	výhry v loteriích, sazkách, výhry z reklamních soutěží

Zdroj: [2]

2.3.6 Nezdanitelná část základu daně

Jednou z možností snížení daňové základu je využití tzv. nezdanitelných částí základu daně. Jelikož je lze uplatnit až při podání daňového přiznání, neovlivňují výši zálohy na daň v průběhu zdaňovacího období. Nezdanitelné části základu daně lze uplatnit pouze u FO. Podle § 15 ZDP může FO uplatnit tyto nezdanitelné části základu daně:

- hodnota darů poskytnutých na obecně prospěšné účely za těchto podmínek:
 - hodnota darů ve zdaňovacím období přesáhne 2 % ze základu daně, min. 1 000 Kč,
 - nejvýše lze odečíst 10 % ze základu daně,
 - dar je poskytnut subjektům vymezeným v § 15 odst. 1 (např. kraji, obci, organizační složce státu).
- dar na zdravotnické účely v podobě odběru krve, hodnota jednoho odběru je oceněna částkou 2 000 Kč,
- úroky zaplacené ve zdaňovacím období v souvislosti s financováním bytové potřeby:
 - z úvěru ze stavebního spoření,
 - z hypotečního úvěru poskytnutého bankou nebo pobočkou zahraniční banky anebo zahraniční bankou, sníženým o státní příspěvek,
 - z úvěru poskytnutého stavební spořitelnou.

Pojem bytová potřeba je definován z § 15 odst. 3 ZDP. Úhrnná částka úroků nesmí překročit 300 000 Kč,

- zaplacené pojistné na soukromé životní pojištění podle pojistné smlouvy mezi poplatníkem a pojišťovnou za podmínky, že výplata pojistného plnění je sjednána až po 60 měsících od uzavření smlouvy a současně nejdříve v kalendářním roce, ve kterém poplatník dosáhne 60 let. Maximálně lze odečíst

v jednom zdaňovacím období částku 12 000 Kč, to platí i v případě, má-li poplatník sjednáno více smluv s více pojišťovnami,

- zaplacené penzijní připojištění se státním příspěvkem podle uzavřené smlouvy mezi poplatníkem a penzijním fondem. Částka, kterou lze ve zdaňovacím období odečíst, je rovna zaplaceným příspěvkům na penzijní připojištění, snížena o částku 6 000 Kč (tj. státní příspěvek), max. lze odečíst 12 000 Kč,
- zaplacené penzijní pojištění podle uzavřené smlouvy mezi poplatníkem a institucí penzijního pojištění za podmínky, že byla sjednána výplata plnění z penzijního pojištění až po 60 kalendářních měsících a současně nejdříve v kalendářním roce, ve kterém poplatník dosáhne 60 let. V úhrnu lze odečíst max. 12 000 Kč,
- zaplacené členské příspěvky členem odborové organizace odborové organizací. Částka, kterou lze ve zdaňovacím období odečíst, je rovna 1,5 % zdanitelných příjmů podle § 6, s výjimkou příjmu podle § 6, které tvoří samostatný základ daně zdaňovaný srážkou. V úhrnu lze odečíst nejvýše 3 000 Kč,
- úhrada za zkoušky ověřující výsledky dalšího vzdělávání, nebyly-li uhrazeny zaměstnavatelem, nebo uplatněny jako výdaje podle § 24 u poplatníka s příjmy podle § 7. Částka, kterou lze odečíst, je rovna 10 000 Kč. U poplatníka, který je osobou se zdravotním postižením, se částka zvyšuje na 13 000 Kč, v případě poplatníka s těžším zdravotním postižením se částka zvyšuje na 15 000 Kč.

2.3.7 Odčitatelné položky

Odčitatelné položky jsou na rozdíl od nezdanitelných částí základu daně uplatnitelné jak u FO, tak u PO. U FO mohou být uplatněny pouze do výše základu daně podle § 7 – 10. V ZDP jsou upraveny zejména v § 34. Odčitatelnou položkou je:

- daňová ztráta, která poplatníkovi vznikla a byla vyměřena za předchozí období. Lze ji uplatnit v následujících 5 zdaňovacích obdobích, a to buď zcela, nebo zčásti. V ZDP je řečeno, že pokud výdaje přesáhnou příjmy uvedené v § 7 až 9, je rozdíl ztrátou,
- výdaje na projekty výzkumu a vývoje, přičemž v úhrnu lze odečíst 100 % výdajů (nákladů), které poplatník vynaložil při realizaci projektů výzkumu a vývoje a které mají podobu experimentálních nebo teoretických prací apod.,
- odečet u neziskových subjektů vymezený v § 20 odst. 7,

- odečet darů u PO vymezené v § 20 odst. 8.

2.3.8 Slevy na dani u FO

Vypočtenou daňovou povinnost má poplatník možnost snížit o tyto slevy:

- základní sleva na poplatníka – od 1.1.2012 lze ročně odečíst 24 840 Kč, měsíčně to činí 2 070 Kč,
- sleva na manželku (manžela) – lze ji uplatnit v daňovém přiznání, pokud druhý z manželů nemá vlastní příjmy přesahující 68 000 Kč za zdaňovací období. V úhrnu lze odečíst 24 840 Kč; je-li manželka (manžel) držitelem průkazu ZTP/P, částka se zvyšuje na 49 680 Kč,
- sleva pro invaliditu 1. a 2. stupně – pobírá-li poplatník inv. důchod pro invaliditu 1. nebo 2. stupně, lze si uplatnit roční slevu 2 520 Kč (tj. 210 Kč/měsíc),
- sleva pro invaliditu 3. stupně – pobírá-li poplatník invalidní důchod pro invaliditu 3. stupně, lze si uplatnit roční slevu 5 040 Kč (tj. 420 Kč/měsíc),
- sleva na studenta – poplatník, který se soustavně připravuje na budoucí povolání studiem nebo předepsaným výcvikem, a to až do dovršení věku 26 let nebo 28 let, studuje-li prezenčně doktorský studijní program, si může uplatnit roční slevu na dani ve výši 4 020 Kč (tj. 335 Kč/měsíc),
- sleva držitele průkazu ZTP/P – ročně lze odečíst 16 140 Kč (tj. 1 345 Kč/měsíc).

Tab. 2.3.8 – Přehled ročních daňových slev a zvýhodnění v jednotlivých letech v Kč

Typ slevy (zvýhodnění)	2007	2008	2009	2010	2011	2012
Poplatník	7 200	24 840	24 840	24 840	23 640	24 840
Manželka	4 200	24 840	24 840	24 840	24 840	24 840
Invalidita 1. a 2. stupně	1 500	2 520	2 520	2 520	2 520	2 520
Invalidita 3. stupně	3 000	5 040	5 040	5 040	5 040	5 040
Student	2 400	4 020	4 020	4 020	4 020	4 020
ZTP/P	9 600	16 140	16 140	16 140	16 140	16 140
Dítě	6 000	10 680	10 680	11 604	11 604	13 404

Zdroj: vlastní zpracování

V ZDP je formulováno tzv. **daňové zvýhodnění na vyživované dítě**. Ročně si lze uplatnit částku ve výši 13 404 Kč (tj. 1 117 Kč/měsíc). Daňové zvýhodnění lze uplatnit formou:

- *slevy na dani* – tj. do výše daňové povinnosti,
- *daňového bonusu* – je-li výše daňového zvýhodnění vyšší než daňová povinnost, je rozdíl daňovým bonusem. Lze jej uplatnit, činí-li jeho výše alespoň 100 Kč, max. však 52 200 Kč ročně,
- *slevy na dani a daňového bonusu*.

Pro přiznání daňového zvýhodnění musí poplatník splnit zákonem stanovené podmínky, např. nesmí uplatňovat slevu na dani podle § 35a nebo § 35b, slevu nesmí uplatňovat druhý z rodičů, pro uplatnění daňového bonusu musí mít poplatník příjem podle § 6, 7, 8, 9 vyšší než šestinásobek minimální mzdy. [4]

2.3.9 Sazba daně

V letech 1993 – 2007 se v ČR používala klouzavě progresivní sazba daně. Pro výpočet daně se tedy používala tzv. daňová pásma, která se z původního počtu 6 snížila na 4. Následující tabulka znázorňuje roční sazbu daně v roce 2007. [1]

Tab. 2.3.9 - Sazba daně z příjmu fyzických osob v roce 2007

Základ daně		Daň	Ze základu přesahujícího
od Kč	do Kč		
0	121 200	12 %	
121 200	218 400	14 544 Kč + 19 %	121 200 Kč
218 400	331 200	33 012 Kč + 25 %	218 400 Kč
331 200	a více	61 212 Kč + 32 %	331 200 Kč

Zdroj: vlastní zpracování

Tento způsob zdanění se již nepoužívá, v roce 2008 byla zavedena tzv. lineární sazba daně ve výši 15 %. Základem pro výpočet daně je nyní hrubá mzda. [2]

2.4 Systém sociálního pojištění v ČR

O systému sociálního pojištění se často hovoří jako o dalším prvku daňové soustavy. A není divu, sociální pojištění je vskutku svou konstrukcí velmi podobné daním.

Systém sociálního pojištění je složen z několika subsystémů, které jsou obsaženy v následujícím schématu.

Schéma 2.4 – Systém sociálního pojištění v ČR

Zdroj: vlastní zpracování

Prostřednictvím sociálního pojištění realizuje stát politiku v oblasti zdravotnictví, zabezpečení občanů ve stáří a v nemoci. Je jedním z nejvýznamnějších příjmových a výdajových kanálů SR.

2.4.1 Sociální zabezpečení

Sociální zabezpečení je upraveno zejména zákonem č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, podle něhož je poplatníkem:

- zaměstnavatel, tj. PO nebo FO, zaměstnává-li alespoň jednoho zaměstnance, OSS a služební úřady,
- zaměstnanci vymezení v § 3 odst. 1 písm b) zákona o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů. [15]

Sociální zabezpečení je složeno z:

- a) **nemocenského pojištění**, ze kterého se poskytuje nemocenská, ošetřovné, vyrovnávací příspěvek v těhotenství a mateřství a peněžitá pomoc v mateřství,
- b) **důchodového pojištění**, ze kterého se poskytují starobní důchody, invalidní důchody a pozůstalostní důchody, tj. vdovský, vdovecký a sirotčí,
- c) **příspěvek na státní politiku zaměstnanosti**, ze které se poskytuje peněžitá podpora v nezaměstnanosti a tzv. aktivní politika zaměstnanosti, kterou se podporuje tvorba nových pracovních míst. [12]

Tab. 2.4.1 – Sazby pojistného na sociální zabezpečení

Osoba/sazba	Nemocenské pojištění	Důchodové pojištění	Státní politika zaměstnanosti	Celkem
Zaměstnavatel	2,3 %	21,5 %	1,2 %	25 %
Zaměstnanec	6,5 %			6,5 %

Zdroj: vlastní zpracování

Zaměstnavatel s průměrným měsíčním počtem zaměstnanců nižším než 26 zaměstnanců má možnost se „připojistit“ a odvádět na pojistném na sociální zabezpečení 26 %. O 1 % se mu zvednou odvody na nemocenské pojištění, současně má ovšem možnost z částky pojistného odečíst polovinu částky, která připadá na náhradu mzdy za období prvních 21 kalendářních dnů trvání dočasné pracovní neschopnosti nebo nařízené karantény. [17]

2.4.2 Veřejné zdravotní pojištění

Dle zákona č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění, ve znění pozdějších předpisů se pojištěncem stává:

- osoba, která má na území ČR trvalý pobyt,
- osoba, která nemá na území ČR trvalý pobyt, ale je zaměstnancem zaměstnavatele, který má na území ČR sídlo nebo trvalý pobyt.

Plátcem pojistného na veřejné zdravotní pojištění je pojištěnec definovaný v § 5 zákona o veřejném zdravotním pojištění, dále zaměstnavatel a stát. [14]

Výše pojistného je stanovena v zákoně č. 592/1992 Sb., o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění, ve znění pozdějších předpisů a činí 13,5 % z vyměřovacího základu za rozhodné období, kterým je kalendářní měsíc. [16]

Současně platí, že 1/3 pojistného, tj. 4,5 %, hradí zaměstnanec a 2/3 pojistného, tj. 9 %, hradí zaměstnavatel za svého zaměstnance. Pojistné, jehož výši je plátce povinen spočítat si sám, se vždy zaokrouhluje na celé koruny nahoru. [14]

K pochopení daňové soustavy, a nejen té české, je nutno pochopit její základy. Tato kapitola měla za cíl tyto základy popsat a vysvětlit.

3. Vývoj daně z příjmů fyzických osob

Daň z příjmů fyzických osob prošla v průběhu existence České republiky malými i velkými změnami. Měnil se samotný způsob zdanění, kde došlo k přechodu z klouzavé progresse na rovnou daň, ale také faktory, které daň ovlivňují (např. slevy na dani, daňové zvýhodnění, odčitatelné položky, apod.).

Bakalářská práce má za cíl zmapovat vývoj daně z příjmů fyzických osob v letech 2007 – 2012 a v následujících podkapitolách je přehled těch nejdůležitějších změn.

3.1 Rok 2007

V roce 2007 byl nově vytvořen tzv. příspěvek na péči, který je vyplácen osobám závislým na pomoci jiné FO. Z hlediska ZDP je tento příspěvek osvobozený, a to v § 4 odst. 1 písm. i) ZDP. Do vlastního příjmu vyživované manželky (manžela), který za zdaňovací období nesmí přesáhnout 38 040 Kč, se kromě dávek sociální péče a sociálních služeb nezapočítává také nově vzniklý příspěvek na péči.

Obdobně se postupuje u třech nových dávkách pomoci v hmotné nouzi: příspěvku na živobytí, doplatku na bydlení a mimořádné okamžité pomoci. Z hlediska ZDP jsou tyto dávky osvobozeny a nezahrnují se do vlastního příjmu manželky (manžela).

S účinností od 1.8.2007 vzniká také nová nezdanitelná část základu daně, a to tzv. úhrada za zkoušky ověřující výsledky dalšího vzdělávání. FO s příjmy podle § 6 (tedy zaměstnanec) si je může odečíst za předpokladu, že nebyly hrazeny zaměstnavatelem, nebo nebyly uplatněny jako výdaj podle § 24 ZDP poplatníkem s příjmy podle § 7 ZDP, nejvýše však do výše 10 000 Kč, u zdravotně postiženého poplatníka lze odečíst 13 000 Kč a v případě poplatníka s těžším zdravotním postižením lze odečíst až 15 000 Kč. O zohlednění této nezdanitelné části může poplatník požádat zaměstnavatele v ročním zúčtování záloh.

Z hlediska pracovněprávních vztahů bylo v § 6 odst. 7 písm. b) ZDP dále upřesněno, že mezi příjmy, které nejsou u zaměstnance předmětem daně, patří hodnota pracovní obuvi, hodnota ochranných nápojů, hodnota osobních ochranných prostředků, nebo hodnota mycích, dezinfekčních a ochranných prostředků. Z pohledu zaměstnavatele jsou ochranné nápoje nově daňově uznatelným výdajem.

Od daně z příjmů je u zaměstnance osvobozena hodnota stravování poskytovaného zaměstnavatelem jako nepeněžní plnění ke spotřebě na pracovišti anebo v rámci závodního stravování zajišťovaného prostřednictvím jiných subjektů. Za nepeněžní plnění se považují např. stravenky.

Nový zákoník práce dále rozdělil zaměstnance v tzv. podnikatelské sféře a zaměstnance v tzv. státní sféře. Toto rozdělení je důležité pro stanovování cestovních náhrad. Zákoník práce zrušil horní hranici cestovních náhrad u podnikatelské sféry a nově stanovil pouze minimální limity. V ustanovení § 6 odst. 7 písm a) ZDP se stanovilo, že za příjmy ze ZČ se nepovažují a předmětem daně u zaměstnance nejsou:

- náhrady cestovních výdajů poskytované v souvislosti s výkonem ZČ do výše stanovené nebo umožněné zákoníkem práce pro zaměstnance ve státní sféře,
- hodnota bezplatného stravování, která je poskytnuta při pracovní cestě.

Jiné a vyšší náhrady, než stanoví zvláštní právní předpis, jsou zdanitelným příjmem dle ZDP. Lze konstatovat, že náhrady cestovních výdajů u zaměstnanců v tzv. podnikatelské sféře nejsou předmětem daně v rozsahu, v jakém jsou stanoveny pro tzv. státní sféru. [1]

3.2 Rok 2008

Důležitou změnou v roce 2008 bylo zavedení nového systému nemocenské pojištění, který se týkal vyplácení náhrady mzdy za pracovní neschopnost. Nově tato povinnost připadala prvních 14 dnů na zaměstnavatele, přičemž za první 3 dny dočasné pracovní neschopnosti nenáleží zaměstnanci nic, není-li ujednáno jinak. Nemocenská náleží všem pojištěncům až od 15. dne trvání pracovní neschopnosti. Zaměstnavatel má rovněž možnost poskytovat náhradu mzdy nad základní výměru, která ovšem nesmí převýšit průměrný měsíční čistý výdělek zaměstnance. Náhrada mzdy za prvních 14. dní pracovní neschopnosti je u zaměstnance osvobozeným příjmem.

Další důležitá změna nastala v algoritmu výpočtu zálohy na daň. Do konce roku 2007 se měsíční základ daně zjišťoval jako rozdíl mezi hrubou mzdou a sraženým pojistným. Od roku 2008 se ČR stala jediným státem, ve kterém se do základu daně započítává pojistné (tzv. superhrubá mzda), které má povinnost hradit zaměstnavatel.

Od roku 1993 se v ČR používala klouzavá progresse, tedy základ daně se zdaňoval podle své výše v tzv. daňových pásmech. S účinností od roku 2008 byl tento způsob zdanění zrušen a začala se používat lineární sazba ve výši 15 %. Nutno podotknout, že skutečná výše zdanění se díky superhrubé mzdě pohybuje okolo 20%.

Zvýšily se také slevy na dani podle § 35ba ZDP a daňové zvýhodnění na vyživované dítě v § 35c odst. 1 ZDP. Důvodem bylo především zrušení společného zdanění manželů. Meziročně se tak základní sleva na poplatníka zvýšila z 7 200 Kč na 24 840 Kč, přičemž tuto slevu si nově mohli uplatňovat rovněž starobní důchodci. Přehled ostatních slev lze najít v Tab. 2.3.8 – Přehled ročních daňových slev a zvýhodnění v jednotlivých letech. Daňové

zvýhodnění na dítě porostlo z 6 000 Kč na 10 680 Kč. Současně došlo také k růstu maximálního limitu pro vyplacení daňového bonusu, a to na 52 200 Kč ročně, tj. 4 350 Kč měsíčně.

Došlo k upřesnění podmínek pro daňové osvobození částek vynaložených na odborný rozvoj zaměstnanců a rekvalifikaci. Podle § 6 odst. 9 písm. a) ZDP sem nepatří částka vynaložená na zvýšení kvalifikace. Obdobně se postupuje také u zaměstnavatele, kdy výdaje na zvyšování kvalifikace zaměstnanců se považují za daňově neuznatelné. [2]

3.3 Rok 2009

S účinností od roku 2009 klesly odvody na sociální pojištění. Zaměstnanci tak ze svých mezd odváděli místo 8 % jen 6,5 %. Tato sazba je zachována až dodnes.

Z důvodů snížení sazby na nemocenské pojištění se také snížili odvody zaměstnavatelům, kteří tak místo 3,3 % odváděli 2,3 % z hrubých mezd zaměstnanců. Díky této změny došlo k nepatrnému snížení superhrubé mzdy z 35 % na 34 %. Snížení pojistného mělo za následek zvýšení ČM zaměstnanců, přičemž se současně snížila daňová povinnost (vlivem poklesu SHM) a výše odváděného sociálního pojištění.

Nová úprava ZDP také obsahovala zvýšení limitu pro uplatnění slevy na vyživovanou manželku (manžela). V předchozích letech si poplatník mohl uplatnit slevu v případě, že vlastní příjem druhého manžela nepřesáhl částku 38 040 Kč, od r. 2009 to činilo již 68 000 Kč.

V roce 2008 se také plánovalo snížit lineární sazbu DPFO na 12,5 %, od tohoto plánu se však nakonec ustoupilo a sazba tedy zůstala na úrovni 15 %. [3]

S účinností od 20. července 2009 začala platit novela ZDP týkající se mimořádných odpisů. Poplatník s nově pořízeným hmotným majetkem, zařazeným do odpisové skupiny 1 nebo 2 a pořízeným v období od 1.1.2009 do 30.6.2010 si tak mohl v DUN uplatnit více, než zákon dosud povoloval. Poplatníkovi bylo umožněno majetek v 1. odpisové skupině odepsat v plné výši již za 12 měsíců. Vznik mimořádných odpisů byl jedním z pilířů protikrizových opatření.

V oblasti nezávislé činnosti, tedy příjmů definovaných v § 7 ZDP, došlo k navýšení výdajových paušálů. Většina živnostníků si tak mohla odečíst více. V případě příjmů ze zemědělské výroby, lesního a vodního hospodářství a příjmů z řemeslných živností činil výdajový paušál 80 %, u ostatních příjmů to bylo 60 %. [5]

3.4 Rok 2010

Jednou z pozitivních změn, která byla přínosná především pro rodiny s dětmi, bylo zvýšení slevy na vyživované dítě. Jeden z rodičů si tak mohl odečíst o 77 Kč měsíčně více a daňová sleva tedy vzrostla na 967 Kč.

Novelou ZDP byl také zaveden pojem tzv. paušálních výdajů na dopravu. Podnikatel si tak mohl měsíčně do nákladů, vztahujících se k pohonným látkám a parkovnému, zahrnout částku 5 000 Kč. Ostatní výdaje si podnikatel uplatňoval ve skutečné výši.

Mimo jiné došlo také k navýšení maximálního vyměřovacího základu pro výpočet pojistného na zdravotní a sociální pojištění. Zatímco v roce 2009 se pojistné odvádělo z částky nejvýše 1 130 640 Kč, v roce 2010 se tato suma zvýšila o cca 50 % na 1 707 048 Kč. V praxi tato změna neovlivní pouze odvody na SZP, ale také výši odváděné daně.

Nově je také kategorizován invalidní důchod. Do roku 2009 existoval plný a částečný invalidní důchod. Od roku 2010 byla částečná invalidita chápána jako invalidita prvního a druhého stupně a plná invalidita jako invalidita třetího stupně. Roční slevy zůstaly stejné, tedy 2 520 Kč a 5 040 Kč.

Dále se zpřísnily podmínky pro poskytování daru na zdravotnické a rehabilitační potřeby osobám pobírajícím invalidní důchod. Byla zavedena věková hranice a dar mohl být uznán jako nezdanitelná část základu daně pouze v případě, že byl darován osobě do 65 let. [5]

3.5 Rok 2011

Důležitou změnou roku 2011 bylo zavedení tzv. povodňové daně, která snížila původní slevu na poplatníka z 2 070 Kč na 1 970 Kč. Daňoví poplatníci tak za rok přišli o 1 200 Kč. Toto opatření platilo pouze v roce 2011.

Novinkou bylo také 15procentní zdanění příjmů i důchodů pracujících důchodců v případě, že jejich příjmy ze zaměstnání, podnikání, nebo pronájmu přesáhly trojnásobek průměrné měsíční mzdy. Až do roku 2011 se důchody nezdaňovaly do částky 288 000 Kč ročně a v úvahu se nebraly jiné zdanitelné příjmy ekonomicky aktivních důchodců.

Co se týče osvobození od daně, bylo zrušeno osvobození některých výsluhových náležitostí u bývalých vojáků, osvobození příjmů z provozu ekologického zařízení, nebo také osvobození platu prezidenta ČR. Ten je od roku 2011 upraven v § 10 odst. 9 písm. b) ZDP.

Nejzásadnější úprava zákona byla provedena v oblasti stavebního spoření. Od 1.1.2011 se příspěvek FO, na který vznikl nárok v roce 2010 a který byl poukázán stavební spořitelně

po 31. prosinci 2010, zařadil mezi příjmy z kapitálového majetku. Nově byl také zařazen mezi příjmy podléhající srážkové dani ve výši 50 %.

Nově byla také zavedena možnost uplatnit paušální výdaje ve výši 30 % na příjmy plynoucí z pronájmu majetku zařazeného do obchodního majetku. [6]

3.6 Rok 2012

Největší změnou roku 2012, která se ovšem netýká přímo daní z příjmů, bylo zvýšení spodní sazby DPH z 10 na 14 %. Porostly tak ceny potravin, nápojů (s výjimkou určitých alkoholických nápojů), dětských plen, knih, či některých zdravotnických potřeb.

Kompenzací k tomuto opatření mělo být zvýšení daňového zvýhodnění na dítě, které vzrostlo z 967 Kč na 1 117 Kč měsíčně. Ročně si tak rodina s jedním dítětem polepší o 1 800 Kč. Maximální roční výše daňového bonusu se zvýšila na 60 300 Kč, tj. 5 025 Kč/měsíc.

V oblasti daňových slev byla základní sleva na poplatníka vrácena po roce fungování z 1 970 Kč na 2 070 Kč. [8]

Zaměstnanci z uzavřenou DPP mohou od roku 2012 odpracovat až 300 hodin ročně. Dosud tak mohli odpracovat jen 150 hodin. Zaměstnanci s uzavřenou DPČ mohou od roku 2012 odpracovat více než 300 hodin ročně. Nově ale nesmí vykonávat práci v rozsahu, která překračuje v průměru polovinu stanovené týdenní pracovní doby. [19] Sociální a zdravotní pojištění je nutno odvádět pouze v případě, že měsíční odměna přesáhne částku 10 000 Kč. Účast na pojištění se posuzuje každý měsíc zvlášť. Z dávek nemocenského pojištění je rovněž tomuto zaměstnanci, při splnění podmínek, poskytnuta nemocenská a peněžitá pomoc v mateřství. [18]

Daň z příjmů fyzických osob je vedle DPH jednou z nejsložitějších daní. Není se čemu divit, když také každý rok podléhá neustálé aktualizaci. O nejdůležitějších změnách, které se přímo i nepřímo dotýkali daně z příjmů fyzických osob, byla tato kapitola.

4. Analýza zdanění v jednotlivých letech ze zaměstnaneckého pohledu

Při vytváření návrhů na způsob zdanění je nutné provést také analýzy, kolik jednotlivé varianty přinesou, nebo naopak vezmou. Je důležité se na daň dívat jak z pohledu státu, tak také z pohledu zaměstnance, který daň platí.

Daň musí být hlavně efektivní a spravedlivá. Dalo by se říct, že daň nesmí na poplatníka působit negativně, a tedy ho odrazovat od jejího placení. Mohlo by totiž docházet k daňovým únikům. Zároveň ale musí být stanovena na výši, která zabezpečí dostatečně velké příjmy do státního rozpočtu a neovlivní ho v jeho ekonomickém rozhodování.

Následující podkapitoly jsou věnovány pouze jednomu pohledu, a to zaměstnaneckému. Je zde ukázáno, jak výše daně ovlivňovala čistou mzdu, tedy jaká byla relativní daňová povinnost. Ta vyjadřuje podíl zálohy po slevách k hrubé mzdě. Odborně je tento ukazatel nazýván jako *efektivní daňová sazba*.

4.1 Výpočet daňové povinnosti a čisté mzdy v roce 2007

Rok 2007 byl posledním zdaňovacím obdobím, kdy se při výpočtu daňové povinnosti zohledňovala výše příjmu. Používala se totiž tzv. *klouzavá progresivní sazba*, kde s výší příjmů rostlo daňové zatížení. Tento fakt lze demonstrovat v následující tabulce.

Tab. 4.1.1 – Výpočet relativní výše daňové povinnosti

Daňové pásmo (v Kč)	Stanovený ZD (v Kč)	Stanovení daně	Daňová povinnost (v Kč)	Podíl daně na ZD
do 10 100	10 000	12 %	1 200	12,00 %
10 100 – 18 200	13 000	1 212 Kč + 19 %	1 763	13,56 %
	17 000		2 523	14,84 %
18 200 – 27 600	21 000	2 751 Kč + 25 %	3 451	16,43 %
	25 000		4 451	17,80 %
nad 27 600	30 000	5 101 Kč + 32 %	5 869	19,56 %
	50 000		12 269	24,54 %

Zdroj: vlastní zpracování

Z uvedené tabulky jasně vyplývá, že osoba s vyššími příjmy odváděla v roce 2007 více než osoba s příjmy nižšími. Zajímavý je fakt, že rozdíl mezi prvním a čtvrtým daňovým pásmem je více než dvojnásobný.

Při výpočtu daňové povinnosti je vždy důležité znát, zda má zaměstnanec podepsané tzv. *Prohlášení k dani*. Na základě tohoto dokumentu si zaměstnanec může uplatnit daňové slevy a daňová zvýhodnění na děti. Je důležité, aby každá osoba v pracovním poměru měla podepsané pouze jedno Prohlášení k dani v jednom zdaňovacím období. Má-li tedy osoba více zaměstnání, musí si zvolit pouze jednoho zaměstnavatele, u kterého zmíněný tiskopis podepíše.

Existují 3 základní daňové režimy:

- 1) *zaměstnanec podepíše Prohlášení k dani,*
- 2) *zaměstnanec nepodepíše Prohlášení k dani a úhrn jeho hrubých měsíčních příjmů podle § 6 odst. 1 písm. a), d) nebo odst. 10 ZDP nepřesáhne částku 5 000 Kč – daň je vybírána zvláštní sazbou ve výši 15 % ze samostatného ZD,*
- 3) *zaměstnanec nepodepíše Prohlášení k dani a dosahuje příjmů, které netvoří samostatný ZD (příjmy podle § 6 odst. 1 písm a), d), nebo odst. 10, příjem > 5 000 Kč, většinou se jedná o příjmy z druhého zaměstnání) – daň se vybírá prostřednictvím zálohy, nelze provést roční zúčtování a poplatník má povinnost podat daňové přiznání. [4]*

Nejpoužívanějším daňovým režimem je první zmíněný, většinou se totiž jedná o příjmy z hlavních pracovních poměrů. Zaměstnanec v tomto případě odvádí tzv. *zálohu na daň*, která se počítá ze základu pro výpočet zálohy zaokrouhleného na celé 100 Kč nahoru. Daň se zaokrouhluje na celé Kč směrem nahoru. Postup výpočtu skutečně sražené zálohy je uveden v následující tabulce.

Tab. 4.1.2 – Výpočet měsíční daňové povinnosti

Hrubá mzda
– pojistné (8,0 % SP; 4,5 % ZP)
= základ pro výpočet měsíční zálohy
<i>zaokrouhlení na 100 Kč nahoru</i>
= zaokrouhlený základ

* sazba daně
= vypočtená záloha na daň
– měsíční daňová sleva podle § 35ba ZDP
= záloha snížená o měsíční slevu
– měsíční daňové zvýhodnění na děti, z toho:
– měsíční sleva na dani podle § 35c ZDP
+ měsíční daňový bonus
= skutečně sražená záloha

Zdroj: vlastní zpracování

Samotná daňová povinnost je, jak z tabulky vyplývá, závislá na výši HM a uplatnitelných daňových slevách a daňových zvýhodnění.

Následující tabulka ukazuje výpočet daňové povinnosti na 3 úrovních mzdy: minimální, průměrné, která je platná ke konci roku 2007 z údajů Českého statistického úřadu, a nadprůměrné mzdy. Je zde zobrazen také podíl dani (zálohy po slevách)/HM, která vyjadřuje relativní daňovou povinnost (tzv. efektivní daňová sazba) a podíl ČM/HM, který vyjadřuje, kolik procent z hrubé mzdy poplatníkovi zůstane po zdanění.

Tab. 4.1.3 – Výpočet zálohy na daň a čisté mzdy: varianta A

<i>Varianta A – zaměstnanec podepsal Prohlášení k dani, nemá dítě</i>			
Hrubá mzda	8 000 Kč	20 957 Kč	40 000 Kč
SP (8,0 %)	640 Kč	1 677 Kč	3 200 Kč
ZP (4,5 %)	360 Kč	944 Kč	1 800 Kč
Základ daně	7 000 Kč	18 336 Kč	35 000 Kč
Zaokrouhlený ZD	7 000 Kč	18 400 Kč	35 000 Kč
Záloha na daň	840 Kč	2 801 Kč	7 469 Kč
Daňová sleva - poplatník	600 Kč	600 Kč	600 Kč
Záloha po slevách	240 Kč	2 201 Kč	6 869 Kč
Čistá mzda	6 760 Kč	16 135 Kč	28 131 Kč
Podíl dani/HM	3,00 %	10,50 %	17,17 %
Podíl ČM/HM	84,50 %	76,99 %	70,33 %

Zdroj: vlastní zpracování

Z výše uvedeného vyplývá již zmiňovaný fakt, že s výší HM se zvyšuje také daňové zatížení poplatníka a snižuje se tak jeho ČM. S HM rovněž rostou odvody na SP a ZP, což také negativně působí na výši disponibilní mzdy. Nízká je také daňová sleva na poplatníka, která činí pouze 600 Kč, tj. o 1 470 Kč méně než v roce 2012.

Tab. 4.1.4 – Výpočet zálohy na daň a čisté mzdy: varianta B

<i>Varianta B – zaměstnanec podepsal Prohlášení k dani, má 1 dítě</i>			
Hrubá mzda	8 000 Kč	20 957 Kč	40 000 Kč
SP (8,0 %)	640 Kč	1 677 Kč	3 200 Kč
ZP (4,5 %)	360 Kč	944 Kč	1 800 Kč
Základ daně	7 000 Kč	18 336 Kč	35 000 Kč
Zaokrouhlený ZD	7 000 Kč	18 400 Kč	35 000 Kč
Záloha na daň	840 Kč	2 801 Kč	7 469 Kč
Daňová sleva - poplatník	600 Kč	600 Kč	600 Kč
Záloha po slevách	240 Kč	2 201 Kč	6 869 Kč
Daňové zvýhodnění	500 Kč	500 Kč	500 Kč
Záloha/daňový bonus	- 260 Kč	1 701 Kč	6 369 Kč
Čistá mzda	7 260 Kč	16 635 Kč	28 631 Kč
Podíl dani/HM	- 3,25 %	8,12 %	15,92 %
Podíl ČM/HM	90,75 %	79,38 %	71,58 %

Zdroj: vlastní zpracování

V případě zaměstnance s jedním dítětem se podíl ČM/HM zvyšuje. Zaměstnanec s minimálním příjmem dokonce dosahuje daňového bonusu, který lze spatřit také v záporné hodnotě ukazatele relativní daňové povinnosti. U osoby s nadprůměrnými příjmy se odvody na pojistné a na daň snížili pouze o jedno procento.

Tab. 4.1.5 – Výpočet zálohy na daň a čisté mzdy: varianta C

<i>Varianta C – zaměstnanec podepsal Prohlášení k dani, má 2 děti</i>			
Hrubá mzda	8 000 Kč	20 957 Kč	40 000 Kč
SP (8,0 %)	640 Kč	1 677 Kč	3 200 Kč

ZP (4,5 %)	360 Kč	944 Kč	1 800 Kč
Základ daně	7 000 Kč	18 336 Kč	35 000 Kč
Zaokrouhlený ZD	7 000 Kč	18 400 Kč	35 000 Kč
Záloha na daň	840 Kč	2 801 Kč	7 469 Kč
Daňová sleva - poplatník	600 Kč	600 Kč	600 Kč
Záloha po slevách	240 Kč	2 201 Kč	6 869 Kč
Daňové zvýhodnění	1 000 Kč	1 000 Kč	1 000 Kč
Záloha/daňový bonus	- 760 Kč	1 201 Kč	5 869 Kč
Čistá mzda	7 760 Kč	17 135 Kč	29 131 Kč
Podíl dani/HM	- 9,50 %	5,73 %	14,67 %
Podíl ČM/HM	97,00 %	81,77 %	72,83 %

Zdroj: vlastní zpracování

V případě uplatnění daň. zvýhodnění na 2 děti dosahují zaměstnanci opět vyšší ČM.

Tab. 4.1.6 – Výpočet zálohy na daň a čisté mzdy: varianta D

<i>Varianta D – zaměstnanec (student) podepsal Prohlášení k dani, má 1 dítě</i>			
Hrubá mzda	8 000 Kč	20 957 Kč	40 000 Kč
SP (8,0 %)	640 Kč	1 677 Kč	3 200 Kč
ZP (4,5 %)	360 Kč	944 Kč	1 800 Kč
Základ daně	7 000 Kč	18 336 Kč	35 000 Kč
Zaokrouhlený ZD	7 000 Kč	18 400 Kč	35 000 Kč
Záloha na daň	840 Kč	2 801 Kč	7 469 Kč
Daňová sleva - poplatník	600 Kč	600 Kč	600 Kč
Daňová sleva - student	200 Kč	200 Kč	200 Kč
Záloha po slevách	40 Kč	2 001 Kč	6 669 Kč
Daňové zvýhodnění	500 Kč	500 Kč	500 Kč
Záloha/daňový bonus	- 460 Kč	1 501 Kč	6 169 Kč
Čistá mzda	7 460 Kč	16 835 Kč	28 831 Kč
Podíl dani/HM	- 5,75 %	7,16 %	15,42 %
Podíl ČM/HM	93,25 %	80,33 %	72,08 %

Zdroj: vlastní zpracování

Zaměstnanec s minimálním příjmem opět dosahuje daňového bonusu a jeho ČM se oproti variantě B zvýšila o 2,5 % z HM. V případě, že by tento zaměstnanec uplatňoval ještě jiné slevy na dani, např. slevu na částečný invalidní důchod, která činí 125 Kč, jeho záloha po slevách by činila 0 Kč a dosahoval by daňového bonusu ve výši 500 Kč. Znamená to, že tento zaměstnanec si ČM nemůže zvýšit uplatňováním jiných daňových slev, jelikož je lze uplatnit pouze do 0 Kč, ale prostřednictvím daňových zvýhodnění. Pokud by kombinoval slevu na poplatníka, studenta, částečný invalidní důchod a zvýhodnění na 2 děti, rovnala by se jeho ČM jeho HM a podíl ČM/HM by byl 100 %.

U zaměstnanců s průměrnými a nadprůměrnými příjmy je zvýšení oproti variantě B pouze nepatrné, pohybuje se okolo 0,5 – 1 %.

Jak již bylo zmíněno, rok 2007 byl posledním zdaňovacím obdobím, ve kterém bylo možno uplatnit tzv. **společné zdanění manželů**. V ČR bylo velmi populární, jelikož to byl legální způsob snížení celkového daňového zatížení některých rodin. Jeho uplatnění bylo nejvýhodnější zejména v situaci, kdy výše příjmů obou manželů je rozdílná (např. žena je na mateřské dovolené). Základní podmínkou pro uplatnění SZM bylo to, aby rodina vyživovala alespoň jedno dítě, přičemž tato podmínky musela být splněna nejpozději poslední den zdaňovacího období (tzn. že dítě se mohlo narodit i 31.12.).

Zákon také nezapomínal na situaci, kdy SZM nešlo využít, např. jeden z manželů měl daň stanovenou paušální částkou podle § 7a ZDP, rozděloval své příjmy na spolupracující osoby, nebo uplatňoval slevu na dani podle § 35a nebo § 35b ZDP (tj. sleva při investičních pobídkách).

Samotný princip SZM bude vysvětlen na následujícím příkladu:

Pan Novák pracuje u společnosti X a jeho měsíční HM činí 40 000 Kč. Po celé zdaňovací období uplatňuje slevu na poplatníka a daňové zvýhodnění na 1 dítě. V průběhu roku zaplatil celkem 30 000 Kč na úroky z úvěru použitého na financování bytových potřeb a 20 000 Kč jako pojistné na soukromé životní pojištění. Na zálohách na DPFO odvedl celkem 76 428 Kč. Paní Nováková pracuje u společnosti Y, kde její měsíční HM činí 8 000 Kč. Uplatňuje pouze slevu na poplatníka. V průběhu roku si zaplatila 20 000 Kč na pojistné na soukromé životní pojištění. Na zálohách na DPFO odvedla 2 880 Kč. [1]

Tab. 4.1.7 – Daňové přiznání bez použití společného zdanění manželů

	Novák	Nováková
Úhrn příjmů	480 000 Kč	96 000 Kč
SP (8,0 %)	38 400 Kč	7 680 Kč
ZP (4,5 %)	21 600 Kč	4 320 Kč
Základ daně	420 000 Kč	84 000 Kč
Úroky z úvěru	30 000 Kč	0 Kč
Soukromé životní pojištění	12 000 Kč	12 000 Kč
Snížený základ daně	378 000 Kč	72 000 Kč
Zaokrouhlený ZD	378 000 Kč	72 000 Kč
Daň	76 188 Kč	8 640 Kč
Daňová sleva - poplatník	7 200 Kč	7 200 Kč
Daň po slevě	68 988 Kč	1 440 Kč
Daňové zvýhodnění	6 000 Kč	0 Kč
Výsledná daň	62 988 Kč	1 440 Kč
Zaplacené zálohy	76 428 Kč	2 880 Kč
Přeplatek	13 440 Kč	1 440 Kč
Celkem	14 880 Kč	

Zdroj: vlastní zpracování

V případě nevyužití SZM Novákovi dostanou zpět na dani částku 14 880 Kč.

Tab. 4.1.8 – Daňové přiznání s použitím společného zdanění manželů

	Novák	Nováková
Společný základ daně	576 000 Kč	
SP (8,0 %)	46 080 Kč	
ZP (4,5 %)	25 920 Kč	
Úroky z úvěru	30 000 Kč	
Soukromé životní pojištění	24 000 Kč	
Snížený základ daně	450 000 Kč	
Základ daně	225 000 Kč	225 000 Kč
Zaokrouhlený ZD	225 000 Kč	225 000 Kč

Daň	34 662 Kč	34 662 Kč
Daňová sleva - poplatník	7 200 Kč	7 200 Kč
Daň po slevě	27 462 Kč	27 462 Kč
Daňové zvýhodnění	6 000 Kč	0 Kč
Výsledná daň	21 462 Kč	27 462 Kč
Zaplacené zálohy	76 428 Kč	2 880 Kč
Přeplatek	54 966 Kč	
Nedoplatek		24 582 Kč
Celkem	30 384 Kč	

Zdroj: vlastní zpracování

V případě využití SZM dostanou Novákovi zpět částku 30 384 Kč, což je o 15 504 Kč více než v předchozím případě.

4.2 Výpočet daňové povinnosti a čisté mzdy v roce 2008

Rok 2008 byl stěžejní pro DPFO. Byla zavedena lineární sazba daně ve výši 15 % a změnili se také daňové slevy, jejichž přehled je uveden v Tab. 2.3.8 – Přehled ročních daňových slev a zvýhodnění v jednotlivých letech.

O lineární sazbě dani se často hovoří jako o rovné dani, což je ovšem chybné pojmenování. Poplatníci ze svých příjmů neodvádí stejnou daň, ale stejný podíl, tedy 15 %.

Daň je počítána z tzv. superhrubé mzdy, což je hrubá mzda navýšena o pojistné na sociální zabezpečení, příspěvek na státní politiku zaměstnanosti a pojistné na všeobecné zdravotní pojištění, které je povinen platit zaměstnavatel sám za sebe (tj. 35 %).

Z výše uvedeného je rovněž zřejmé, že daňové zatížení poplatníka není pouze patnáctiprocentní, ale díky institutu SHM je vyšší. Konkrétně činí 20,25 % z hrubé mzdy.

Celkové měsíční odvody zaměstnanců, tj. odvody na daň a pojistné, činí 32,75 % z hrubé mzdy. Pokud by zaměstnanec tedy nepodepsal Prohlášení k dani, činili by jeho celkové odvody právě tolik a jeho disponibilní mzda by byla pouze 67,25 % jeho hrubé mzdy.

Postup výpočtu měsíční daňové povinnosti je uveden v následující tabulce.

Tab. 4.2.1 – Výpočet měsíční daňové povinnosti

Hrubá mzda
+ pojistné (26 % SP, 9 % ZP)
= základ pro výpočet měsíční zálohy
<i>zaokrouhlení na 100 Kč nahoru</i>
= zaokrouhlený základ
* sazba daně (15 %)
= vypočtená záloha na daň
– měsíční daňová sleva podle § 35ba ZDP
= záloha snížená o měsíční slevu
– měsíční daňové zvýhodnění na děti, z toho:
– měsíční sleva na dani podle § 35c ZDP
+ měsíční daňový bonus
= skutečně sražená záloha

Zdroj: vlastní zpracování

To, jak se změní výše čisté mzdy a záloh na dani u jednotlivých variant, je zobrazeno v následujících tabulkách.

Tab. 4.2.2 – Výpočet zálohy na daň a čisté mzdy: varianta A

<i>Varianta A – zaměstnanec podepsal Prohlášení k dani, nemá dítě</i>			
Hrubá mzda	8 000 Kč	22 592 Kč	40 000 Kč
SP (26,0 %)	2 080 Kč	5 874 Kč	10 400 Kč
ZP (9,0 %)	720 Kč	2 034 Kč	3 600 Kč
Základ daně (SHM)	10 800 Kč	30 500 Kč	54 000 Kč
Zaokrouhlený ZD	10 800 Kč	30 500 Kč	54 000 Kč
Záloha na daň (15 %)	1 620 Kč	4 575 Kč	8 100 Kč
Daňová sleva - poplatník	2 070 Kč	2 070 Kč	2 070 Kč
Záloha po slevách	0 Kč	2 505 Kč	6 030 Kč
SP (8,0 %)	640 Kč	1 808 Kč	3 200 Kč
ZP (4,5 %)	360 Kč	1 017 Kč	1 800 Kč
Čistá mzda	7 000 Kč	17 262 Kč	28 970 Kč

Podíl dani/HM	0,00 %	11,09 %	15,08 %
Podíl ČM/HM	87,50 %	76,41 %	72,43 %

Zdroj: vlastní zpracování

Při srovnání s Tab. 4.1.3 lze říci, že si všichni poplatníci absolutně polepšili.

I když základní daňová povinnost, tj. bez uplatnění slevy na dani, u zaměstnance s minimálním příjmem je skoro dvojnásobná, díky zvýšené slevy na poplatníka tento zaměstnanec neodvede na dani nic. V případě, že by daňová sleva zůstala na stejné úrovni, tedy na 600 Kč, činila by čistá mzda této osoby pouze 5 980 Kč.

Zaměstnanec s průměrným příjmem si v absolutním vyjádření rovněž polepšil, ovšem jeho relativní daňová povinnost se i přesto nepatrně zvýšila.

Tab. 4.2.3 – Výpočet zálohy na daň a čisté mzdy: varianta B

<i>Varianta B – zaměstnanec podepsal Prohlášení k dani, má 1 dítě</i>			
Hrubá mzda	8 000 Kč	22 592 Kč	40 000 Kč
SP (26,0 %)	2 080 Kč	5 874 Kč	10 400 Kč
ZP (9,0 %)	720 Kč	2 034 Kč	3 600 Kč
Základ daně (SHM)	10 800 Kč	30 500 Kč	54 000 Kč
Zaokrouhlený ZD	10 800 Kč	30 500 Kč	54 000 Kč
Záloha na daň (15 %)	1 620 Kč	4 575 Kč	8 100 Kč
Daňová sleva - poplatník	2 070 Kč	2 070 Kč	2 070 Kč
Záloha po slevách	0 Kč	2 505 Kč	6 030 Kč
Daňové zvýhodnění	890 Kč	890 Kč	890 Kč
Záloha/daňový bonus	- 890 Kč	1 615 Kč	5 140 Kč
SP (8,0 %)	640 Kč	1 808 Kč	3 200 Kč
ZP (4,5 %)	360 Kč	1 017 Kč	1 800 Kč
Čistá mzda	7 890 Kč	18 152 Kč	29 860 Kč
Podíl dani/HM	- 11,13 %	7,15 %	12,85 %
Podíl ČM/HM	98,63 %	80,35 %	74,65 %

Zdroj: vlastní zpracování

V případě uplatňování daňového zvýhodnění na 1 dítě se situace všech poplatníků opět zlepší. Zaměstnanci s minimálním příjmem meziročně vzroste jeho čistá mzda o 630 Kč, tj. 7,88 % jeho hrubé mzdy. O více než tisíc Kč si polepší poplatník s nadprůměrnými příjmy. Nejmenší rozdíl je opět u zaměstnance s průměrným platem.

Tab. 4.2.4 – Výpočet zálohy na daň a čisté mzdy: varianta C

<i>Varianta C – zaměstnanec podepsal Prohlášení k dani, má 2 děti</i>			
Hrubá mzda	8 000 Kč	22 592 Kč	40 000 Kč
SP (26,0 %)	2 080 Kč	5 874 Kč	10 400 Kč
ZP (9,0 %)	720 Kč	2 034 Kč	3 600 Kč
Základ daně (SHM)	10 800 Kč	30 500 Kč	54 000 Kč
Zaokrouhlený ZD	10 800 Kč	30 500 Kč	54 000 Kč
Záloha na daň (15 %)	1 620 Kč	4 575 Kč	8 100 Kč
Daňová sleva - poplatník	2 070 Kč	2 070 Kč	2 070 Kč
Záloha po slevách	0 Kč	2 505 Kč	6 030 Kč
Daňové zvýhodnění	1 780 Kč	1 780 Kč	1 780 Kč
Záloha/daňový bonus	- 1 780 Kč	725 Kč	4 250 Kč
SP (8,0 %)	640 Kč	1 808 Kč	3 200 Kč
ZP (4,5 %)	360 Kč	1 017 Kč	1 800 Kč
Čistá mzda	8 780 Kč	19 042 Kč	30 750 Kč
Podíl dani/HM	- 22,25 %	3,21 %	10,63 %
Podíl ČM/HM	109,75 %	82,96 %	76,88 %

Zdroj: vlastní zpracování

Finanční situace poplatníků se opět zlepšuje, nejvíce u zaměstnance s minimální mzdou.

Tab. 4.2.5 – Výpočet zálohy na daň a čisté mzdy: varianta D

<i>Varianta D – zaměstnanec (student) podepsal Prohlášení k dani, má 1 dítě</i>			
Hrubá mzda	8 000 Kč	22 592 Kč	40 000 Kč
SP (26,0 %)	2 080 Kč	5 874 Kč	10 400 Kč
ZP (9,0 %)	720 Kč	2 034 Kč	3 600 Kč
Základ daně (SHM)	10 800 Kč	30 500 Kč	54 000 Kč

Zaokrouhlený ZD	10 800 Kč	30 500 Kč	54 000 Kč
Záloha na daň (15 %)	1 620 Kč	4 575 Kč	8 100 Kč
Daňová sleva - poplatník	2 070 Kč	2 070 Kč	2 070 Kč
Záloha po slevách	0 Kč	2 170 Kč	5 695 Kč
Daňové zvýhodnění	890 Kč	890 Kč	890 Kč
Záloha/daňový bonus	- 890 Kč	1 280 Kč	4 805 Kč
SP (8,0 %)	640 Kč	1 808 Kč	3 200 Kč
ZP (4,5 %)	360 Kč	1 017 Kč	1 800 Kč
Čistá mzda	7 890 Kč	18 487 Kč	30 195 Kč
Podíl dani/HM	- 11,13 %	5,67 %	12,01 %
Podíl ČM/HM	98,63 %	81,83 %	75,49 %

Zdroj: vlastní zpracování

Meziročně se situace všech poplatníků opět zlepšila.

Lze říci, že se nový způsob zdanění vyplatil všem poplatníkům DPFO. Největší pozitivní změnu zaregistrovaly osoby s minimálními příjmy, a to především díky zvýšení daňových slev a daňových zvýhodnění.

Nejméně si polepšili osoby s průměrným platem. Tento fakt byl způsobený především tím, že jejich procento skutečného zdanění zůstalo na přibližné úrovni 20 %.

4.3 Výpočet daňové povinnosti a čisté mzdy v roce 2009

Způsob výpočtu daňové povinnosti se v roce 2009 prakticky nezměnil. Samotný postup zůstal stejný, změnili se pouze sazby pojistného na sociální zabezpečení placené zaměstnancem i zaměstnavatelem. Sociální pojištění, které je povinen platit zaměstnanec sám za sebe a jež se mu strhává ze mzdy, se snížilo z 8 na 6,5 %. Sociální pojištění, které platí zaměstnavatel a které tvoří superhrubou mzdu, rovněž pokleslo z 26 na 25 %.

Lze říci, že záloha na daň před slevami činí 20,10 % z hrubé mzdy, tj. o 0,15 % méně než v předchozím roce. Celkové odvody se rovněž snížily, a to na 31,10 % hrubé mzdy poplatníků.

Tab. 4.3.1 – Výpočet zálohy na daň a čisté mzdy: varianta A

<i>Varianta A – zaměstnanec podepsal Prohlášení k dani, nemá dítě</i>			
Hrubá mzda	8 000 Kč	23 344 Kč	40 000 Kč
SP (25,0 %)	2 000 Kč	5 836 Kč	10 000 Kč
ZP (9,0 %)	720 Kč	2 101 Kč	3 600 Kč
Základ daně (SHM)	10 720 Kč	31 281 Kč	53 600 Kč
Zaokrouhlený ZD	10 800 Kč	31 300 Kč	53 600 Kč
Záloha na daň (15 %)	1 620 Kč	4 695 Kč	8 040 Kč
Daňová sleva - poplatník	2 070 Kč	2 070 Kč	2 070 Kč
Záloha po slevách	0 Kč	2 625 Kč	5 970 Kč
SP (6,5 %)	520 Kč	1 518 Kč	2 600 Kč
ZP (4,5 %)	360 Kč	1 051 Kč	1 800 Kč
Čistá mzda	7 120 Kč	18 150 Kč	29 630 Kč
Podíl dani/HM	0,00 %	11,24 %	14,93 %
Podíl ČM/HM	89,00 %	77,76 %	74,08 %

Zdroj: vlastní zpracování

Disponibilní mzda se v roce 2009 u všech poplatníků opět zvýšila. Nejvíce si opět polepšili zaměstnanci s minimálním příjmem, nejméně zaměstnanci s průměrnou mzdou.

Tab. 4.3.2 – Výpočet zálohy na daň a čisté mzdy: varianta B

<i>Varianta B – zaměstnanec podepsal Prohlášení k dani, má 1 dítě</i>			
Hrubá mzda	8 000 Kč	23 344 Kč	40 000 Kč
SP (25,0 %)	2 000 Kč	5 836 Kč	10 000 Kč
ZP (9,0 %)	720 Kč	2 101 Kč	3 600 Kč
Základ daně (SHM)	10 720 Kč	31 281 Kč	53 600 Kč
Zaokrouhlený ZD	10 800 Kč	31 300 Kč	53 600 Kč
Záloha na daň (15 %)	1 620 Kč	4 695 Kč	8 040 Kč
Daňová sleva - poplatník	2 070 Kč	2 070 Kč	2 070 Kč
Záloha po slevách	0 Kč	2 625 Kč	5 970 Kč
Daňové zvýhodnění	890 Kč	890 Kč	890 Kč
Záloha/daňový bonus	- 890 Kč	1 735 Kč	5 080 Kč

SP (6,5 %)	520 Kč	1 518 Kč	2 600 Kč
ZP (4,5 %)	360 Kč	1 051 Kč	1 800 Kč
Čistá mzda	8 010 Kč	19 040 Kč	30 520 Kč
Podíl dani/HM	- 11,13 %	7,43 %	12,70 %
Podíl ČM/HM	100,13 %	81,56 %	76,30 %

Zdroj: vlastní zpracování

Čisté mzdy se oproti roku 2008 opět zvýšili, a to vlivem snížení sazeb na pojistné na sociální pojištění. Osoba s minimálním platem dosahuje čisté mzdy, která je dokonce vyšší než jeho hrubá mzda. Jeho daňová povinnost poklesla díky sníženému základu daně.

Tab. 4.3.3 – Výpočet zálohy na daň a čisté mzdy: varianta C

<i>Varianta C – zaměstnanec podepsal Prohlášení k dani, má 2 děti</i>			
Hrubá mzda	8 000 Kč	23 344 Kč	40 000 Kč
SP (25,0 %)	2 000 Kč	5 836 Kč	10 000 Kč
ZP (9,0 %)	720 Kč	2 101 Kč	3 600 Kč
Základ daně (SHM)	10 720 Kč	31 281 Kč	53 600 Kč
Zaokrouhlený ZD	10 800 Kč	31 300 Kč	53 600 Kč
Záloha na daň (15 %)	1 620 Kč	4 695 Kč	8 040 Kč
Daňová sleva - poplatník	2 070 Kč	2 070 Kč	2 070 Kč
Záloha po slevách	0 Kč	2 625 Kč	5 970 Kč
Daňové zvýhodnění	1 780 Kč	1 780 Kč	1 780 Kč
Záloha/daňový bonus	- 1 780 Kč	845 Kč	4 190 Kč
SP (6,5 %)	520 Kč	1 518 Kč	2 600 Kč
ZP (4,5 %)	360 Kč	1 051 Kč	1 800 Kč
Čistá mzda	8 900 Kč	19 930 Kč	31 410 Kč
Podíl dani/HM	- 22,25 %	3,62 %	10,48 %
Podíl ČM/HM	111,25 %	85,38 %	78,53 %

Zdroj: vlastní zpracování

Poplatníci si opět oproti minulému roku polepšili. Největší změnu zaznamenal zaměstnanec s průměrnou mzdou, který si meziročně přilepšil v průměru o 888 Kč. Tato

částka odpovídá úspoře v podobě odvodu na sociální pojištění a nižší dani. Zvýšila se také čistá mzda osoby s nadprůměrným příjmem, a to o 660 Kč.

Tab. 4.3.4 – Výpočet zálohy na daň a čisté mzdy: varianta D

<i>Varianta D – zaměstnanec (student) podepsal Prohlášení k dani, má 1 dítě</i>			
Hrubá mzda	8 000 Kč	23 344 Kč	40 000 Kč
SP (25,0 %)	2 000 Kč	5 836 Kč	10 000 Kč
ZP (9,0 %)	720 Kč	2 101 Kč	3 600 Kč
Základ daně (SHM)	10 720 Kč	31 281 Kč	53 600 Kč
Zaokrouhlený ZD	10 800 Kč	31 300 Kč	53 600 Kč
Záloha na daň (15 %)	1 620 Kč	4 695 Kč	8 040 Kč
Daňová sleva - poplatník	2 070 Kč	2 070 Kč	2 070 Kč
Daňová sleva - student	335 Kč	335 Kč	335 Kč
Záloha po slevách	0 Kč	2 290 Kč	5 635 Kč
Daňové zvýhodnění	890 Kč	890 Kč	890 Kč
Záloha/daňový bonus	- 890 Kč	1 400 Kč	4 745 Kč
SP (6,5 %)	520 Kč	1 518 Kč	2 600 Kč
ZP (4,5 %)	360 Kč	1 051 Kč	1 800 Kč
Čistá mzda	8 010 Kč	19 375 Kč	30 855 Kč
Podíl dani/HM	- 11,13 %	6,00 %	11,86 %
Podíl ČM/HM	100,13 %	83,00 %	77,14 %

Zdroj: vlastní zpracování

U prvního poplatníka je zřejmé, že jeho daňová povinnost zůstala na stejné úrovni, tj. na - 11,13 % jeho hrubé mzdy, ovšem čistá mzda se zvýšila. Důvodem je opět snížení sazby na sociální pojištění. Bezmála o tisícikorunu se zvýšila čistá mzda osoby s průměrnými příjmy.

4.4 Výpočet daňové povinnosti a čisté mzdy v roce 2010

Rok 2010 nepřinesl rovněž žádné velké změny. U výpočtu měsíční daňové povinnosti se změnilo pouze daňové zvýhodnění na vyživované dítě, a to o 77 Kč na 967 Kč.

V následující tabulce proto nebude uveden podrobný postup pro výpočet čisté mzdy u minimálního a nadprůměrného platu, zde totiž odvody na sociální a zdravotní pojištění budou

totožné s rokem 2009. Změní se jen výše daňové povinnosti (daňového bonusu), čisté mzdy a vybraných ukazatelů. Pro zopakování jsou zde také uvedeny výklady jednotlivých variant:

- *varianta A* – poplatník podepsal Prohlášení, nemá žádné dítě,
- *varianta B* – poplatník podepsal Prohlášení, má 1 dítě,
- *varianta C* – poplatník podepsal Prohlášení, má 2 děti,
- *varianta D* – poplatník (student) podepsal Prohlášení, má 1 dítě.

Tab. 4.4.1 – Výpočet čisté mzdy a zálohy na daň u jednotlivých variant

	Variant A	Variant B	Variant C	Variant D
Hrubá mzda	8 000 Kč	8 000 Kč	8 000 Kč	8 000 Kč
Záloha po slevách	0 Kč	0 Kč	0 Kč	0 Kč
Daňové zvýhodnění	0 Kč	967 Kč	1 934 Kč	967 Kč
Záloha/daňový bonus	0 Kč	- 967 Kč	- 1 934 Kč	- 967 Kč
Čistá mzda	7 120 Kč	8 087 Kč	9 054 Kč	8 087 Kč
Podíl dani/HM	0,00 %	-12,09 %	- 24,18 %	- 12,09 %
Podíl ČM/HM	89,00 %	101,09 %	113,18 %	101,09 %

Zdroj: vlastní zpracování

Z tabulky je patrné, že pouze varianta A zůstala na stejné úrovni jako minulý rok. Disponibilní mzda u variant B a D se zvýšila o 77 Kč, u varianty C vzrostla o 154 Kč.

Tab. 4.4.2 – Výpočet čisté mzdy a zálohy na daň u jednotlivých variant

	Variant A	Variant B	Variant C	Variant D
Hrubá mzda	40 000 Kč	40 000 Kč	40 000 Kč	40 000 Kč
Záloha po slevách	5 970 Kč	5 970 Kč	5 970 Kč	5 635 Kč
Daňové zvýhodnění	0 Kč	967 Kč	1 934 Kč	967 Kč
Záloha/daňový bonus	5 970 Kč	5 003 Kč	4 036 Kč	4 668 Kč
Čistá mzda	29 630 Kč	30 597 Kč	31 564 Kč	30 932 Kč
Podíl dani/HM	14,93 %	12,51 %	10,09 %	11,67 %
Podíl ČM/HM	74,08 %	76,50 %	78,91 %	77,33 %

Zdroj: vlastní zpracování

Čisté mzdy se zvýšily o stejnou částku jako v předcházející tabulce. Varianta A tedy zůstala beze změny, varianta B a D vzrostla o 77 Kč oproti minulému roku a varianta D se zvýšila o 154 Kč.

Průměrná mzda, která je každoročně vyhlášována Českým statistickým úřadem, opět porostla, a tudíž je praktické a nezbytné přepočítat veškeré odvody. K tomuto účelu slouží Tab. 4.4.3.

Tab. 4.4.3 – Výpočet zálohy na daň a čisté mzdy u průměrného platu

	Varianta A	Varianta B	Varianta C	Varianta D
Hrubá mzda	23 797 Kč	23 797 Kč	23 797 Kč	23 797 Kč
SP (25,0 %)	5 950 Kč	5 950 Kč	5 950 Kč	5 950 Kč
ZP (9,0 %)	2 142 Kč	2 142 Kč	2 142 Kč	2 142 Kč
Základ daně (SHM)	31 889 Kč	31 889 Kč	31 889 Kč	31 889 Kč
Zaokrouhlený ZD	31 900 Kč	31 900 Kč	31 900 Kč	31 900 Kč
Záloha na daň (15 %)	4 785 Kč	4 785 Kč	4 785 Kč	4 785 Kč
Daňová sleva - poplatník	2 070 Kč	2 070 Kč	2 070 Kč	2 070 Kč
Daňová sleva - student	0 Kč	0 Kč	0 Kč	335 Kč
Záloha po slevách	2 715 Kč	2 715 Kč	2 715 Kč	2 380 Kč
Daňové zvýhodnění	0 Kč	967 Kč	1 934 Kč	967 Kč
Záloha/daňový bonus	2 715 Kč	1 748 Kč	781 Kč	1 413 Kč
SP (6,5 %)	1 547 Kč	1 547 Kč	1 547 Kč	1 547 Kč
ZP (4,5 %)	1 071 Kč	1 071 Kč	1 071 Kč	1 071 Kč
Čistá mzda	18 464 Kč	19 431 Kč	20 398 Kč	19 766 Kč
Podíl dani/HM	11,41 %	7,35 %	3,28 %	5,94 %
Podíl ČM/HM	77,59 %	81,65 %	85,72 %	83,06 %

Zdroj: vlastní zpracování

U varianty A se ukazatel podílu dani/HM nepatrně zvýšil, a to o 0,17 %. Tato změna je způsobena tím, že daňová sleva na poplatníka zůstala na stejné úrovni jako v předcházejícím roce. Jelikož ale průměrná mzda porostla, snížil se podíl základní slevy/HM, a to z 8,88 % na 8,70 %. V konečném důsledku to tedy zapříčinilo růst relativní daňové povinnosti. Pro zajímavost, pokud by zákonodárci chtěli ukazatel podílu dani/HM ponechat na úrovni roku 2009, musela by daňová sleva na poplatníka vzrůst na cca 2 113 Kč.

Ostatní varianty zaznamenaly jak snížení daňové povinnosti, a to vlivem růstu daňového zvýhodnění na vyživované dítě, tak i růst podílu ČM/HM.

4.5 Výpočet daňové povinnosti a čisté mzdy v roce 2011

Způsob zdanění se v roce 2011 rovněž nezměnil. Poklesla pouze výše základní slevy na poplatníka, a to z důvodu snížení fiskálního napětí v souvislosti s povodňovými škodami. V roce 2011 tedy činila 1 970 Kč/měsíc.

Tab. 4.5.1 – Výpočet čisté mzdy a zálohy na daň u minimální mzdy

	Varianta A	Varianta B	Varianta C	Varianta D
Hrubá mzda	8 000 Kč	8 000 Kč	8 000 Kč	8 000 Kč
Záloha po slevách	0 Kč	0 Kč	0 Kč	0 Kč
Daňové zvýhodnění	0 Kč	967 Kč	1 934 Kč	967 Kč
Záloha/daňový bonus	0 Kč	- 967 Kč	- 1 934 Kč	- 967 Kč
Čistá mzda	7 120 Kč	8 087 Kč	9 054 Kč	8 087 Kč
Podíl dani/HM	0,00 %	-12,09 %	- 24,18 %	- 12,09 %
Podíl ČM/HM	89,00 %	101,09 %	113,18 %	101,09 %

Zdroj: vlastní zpracování

V případě poplatníků s minimální mzdou činí jejich daňová povinnost před uplatněním slev částku 1 620 Kč. Záloha po slevách tedy vyjde nulová.

Tabulka je naprosto totožná s Tab. 4.4.1, která zobrazuje výpočty čisté mzdy a zálohy na daň u minimální mzdy pro rok 2010. Lze tedy konstatovat, že zaměstnanci s minimální příjmy si oproti minulému roku nepohoršili.

Poplatníci, jejichž hrubá mzda činí více než 9 800 Kč, zaplatí ovšem na dani o 100 Kč více. Jejich záloha před uplatněním slev a zvýhodnění totiž přesahuje částku 1 970 Kč.

Tab. 4.5.2 – Výpočet čisté mzdy a zálohy na daň u nadprůměrné mzdy

	Varianta A	Varianta B	Varianta C	Varianta D
Hrubá mzda	40 000 Kč	40 000 Kč	40 000 Kč	40 000 Kč
Záloha po slevách	6 070 Kč	6 070 Kč	6 070 Kč	5 735 Kč
Daňové zvýhodnění	0 Kč	967 Kč	1 934 Kč	967 Kč

Záloha/daňový bonus	6 070 Kč	5 103 Kč	4 136 Kč	4 768 Kč
Čistá mzda	29 530 Kč	30 497 Kč	31 464 Kč	30 832 Kč
Podíl dani/HM	15,18 %	12,76 %	10,34 %	11,92 %
Podíl ČM/HM	73,83 %	76,24 %	78,66 %	77,08 %

Zdroj: vlastní zpracování

Disponibilní mzdy u jednotlivých variant se vlivem poklesu základní slevy logicky snížily. S rostoucí inflací je to ovšem negativní jev, s nímž se poplatníci musí vypořádat. V ekonomice obecně platí pravidlo, že s růstem inflace by se měly zvyšovat také mzdy. Ve veřejném sektoru se toto pravidlo vesměs dodržuje. Soukromý sektor díky neexistence zákona, který by navyšování mzdy prakticky nařizoval, toto pravidlo ignoruje. Průměrná mzda oproti roku 2010 porostla o 943 Kč, a tudíž veškeré výpočty jsou uvedeny v Tab. 4.5.3.

Tab. 4.5.3 – Výpočet zálohy na daň a čisté mzdy u průměrného platu

	Varianta A	Varianta B	Varianta C	Varianta D
Hrubá mzda	24 740 Kč	24 740 Kč	24 740 Kč	24 740 Kč
SP (25,0 %)	6 185 Kč	6 185 Kč	6 185 Kč	6 185 Kč
ZP (9,0 %)	2 227 Kč	2 227 Kč	2 227 Kč	2 227 Kč
Základ daně (SHM)	33 152 Kč	33 152 Kč	33 152 Kč	33 152 Kč
Zaokrouhlený ZD	33 200 Kč	33 200 Kč	33 200 Kč	33 200 Kč
Záloha na daň (15 %)	4 980 Kč	4 980 Kč	4 980 Kč	4 980 Kč
Daňová sleva - poplatník	1 970 Kč	1 970 Kč	1 970 Kč	1 970 Kč
Daňová sleva - student	0 Kč	0 Kč	0 Kč	335 Kč
Záloha po slevách	3 010 Kč	3 010 Kč	3 010 Kč	2 675 Kč
Daňové zvýhodnění	0 Kč	967 Kč	1 934 Kč	967 Kč
Záloha/daňový bonus	3 010 Kč	2 043 Kč	1 076 Kč	1 708 Kč
SP (6,5 %)	1 609 Kč	1 609 Kč	1 609 Kč	1 609 Kč
ZP (4,5 %)	1 114 Kč	1 114 Kč	1 114 Kč	1 114 Kč
Čistá mzda	19 007 Kč	19 974 Kč	20 941 Kč	20 309 Kč
Podíl dani/HM	12,17 %	8,26 %	4,35 %	6,90 %
Podíl ČM/HM	76,83 %	80,74 %	84,64 %	82,09 %

Zdroj: vlastní zpracování

Odvodová povinnost poplatníků s průměrným příjmem se stejně jako u ostatních poplatníků zvýšila.

Snížení daňové slevy na poplatníka bylo největší zátěží pro osoby s nižšími příjmy, kde podíl „ztracené slevy“ a hrubé mzdy je vyšší. Naopak pro osoby s nadprůměrnými příjmy je tato stokoruna vcelku zanedbatelná.

4.6 Výpočet daňové povinnosti a čisté mzdy v roce 2012

Změny v dani z příjmů fyzických osob byly v roce 2012 nepatrné. Zvýšilo se daňové zvýhodnění o 150 Kč, tj. na 1 117 Kč/dítě a po roce fungování byla zrušena tzv. povodňová daň, která ovlivnila výši slevy na poplatníka. Ta se tedy vrátila opět na hodnotu 2 070 Kč. Při výpočtech u průměrné mzdy se zde vychází z odhadu, jelikož její výše bude známa až v následujícím roce. Částka 25 137 Kč je zvolena mimo jiné proto, že je používána pro výpočet stropu pojistného na veřejné zdravotní pojištění a sociální zabezpečení, či minimální vyměřovací základy těchto pojištění.

Tab. 4.6.1 – Výpočet čisté mzdy a zálohy na daň u minimální mzdy

	Varianta A	Varianta B	Varianta C	Varianta D
Hrubá mzda	8 000 Kč	8 000 Kč	8 000 Kč	8 000 Kč
Záloha po slevách	0 Kč	0 Kč	0 Kč	0 Kč
Daňové zvýhodnění	0 Kč	1 117 Kč	2 234 Kč	1 117 Kč
Záloha/daňový bonus	0 Kč	- 1 117 Kč	- 2 234 Kč	- 1 117 Kč
Čistá mzda	7 120 Kč	8 237 Kč	9 354 Kč	8 237 Kč
Podíl dani/HM	0,00 %	-13,96 %	- 27,93 %	- 12,09 %
Podíl ČM/HM	89,00 %	102,96 %	116,93 %	101,09 %

Zdroj: vlastní zpracování

Disponibilní mzdy variant B – C se zvýšily, a to o částku zvýšeného daňového zvýhodnění. U těchto poplatníků, tj. s minimálním příjmem, je celá částka daňového zvýhodnění uplatňována jako daňový bonus. Pokud by existovala možnost uplatňovat základní slevu jako daňový bonus, byl by čistý příjem vyšší o rozdíl mezi touto slevou a zálohou před slevami, tj. o 450 Kč.

Tab. 4.6.2 – Výpočet čisté mzdy a zálohy na daň u nadprůměrné mzdy

	Varianta A	Varianta B	Varianta C	Varianta D
Hrubá mzda	40 000 Kč	40 000 Kč	40 000 Kč	40 000 Kč
Záloha po slevách	5 970 Kč	5 970 Kč	5 970 Kč	5 635 Kč
Daňové zvýhodnění	0 Kč	1 117 Kč	2 234 Kč	1 117 Kč
Záloha/daňový bonus	5 970 Kč	4 853 Kč	3 736 Kč	4 518 Kč
Čistá mzda	29 630 Kč	30 747 Kč	31 864 Kč	31 082 Kč
Podíl dani/HM	14,93 %	12,13 %	9,34 %	11,30 %
Podíl ČM/HM	74,08 %	76,87 %	79,66 %	77,71 %

Zdroj: vlastní zpracování

Trend zvyšování disponibilních příjmů je zachován rovněž u poplatníků s vyššími příjmy. Nakolik je tento fakt pozitivní by se dalo posoudit podle výnosu do státního rozpočtu.

V následující tabulce je uveden výpočet pro průměrnou mzdu. Jelikož ale její skutečná výše není známa, vychází se zde z průměrné mzdy používané pro účely sociálního a zdravotního pojištění.

Tab. 4.6.3 – Výpočet zálohy na daň a čisté mzdy u průměrného platu

	Varianta A	Varianta B	Varianta C	Varianta D
Hrubá mzda	25 137 Kč	25 137 Kč	25 137 Kč	25 137 Kč
SP (25,0 %)	6 285 Kč	6 285 Kč	6 285 Kč	6 285 Kč
ZP (9,0 %)	2 263 Kč	2 263 Kč	2 263 Kč	2 263 Kč
Základ daně (SHM)	33 685 Kč	33 685 Kč	33 685 Kč	33 685 Kč
Zaokrouhlený ZD	33 700 Kč	33 700 Kč	33 700 Kč	33 700 Kč
Záloha na daň (15 %)	5 055 Kč	5 055 Kč	5 055 Kč	5 055 Kč
Daňová sleva - poplatník	2 070 Kč	2 070 Kč	2 070 Kč	2 070 Kč
Daňová sleva - student	0 Kč	0 Kč	0 Kč	335 Kč
Záloha po slevách	2 985 Kč	2 985 Kč	2 985 Kč	2 650 Kč
Daňové zvýhodnění	0 Kč	1 117 Kč	2 234 Kč	1 117 Kč
Záloha/daňový bonus	2 985 Kč	1 868 Kč	751 Kč	1 533 Kč
SP (6,5 %)	1 634 Kč	1 634 Kč	1 634 Kč	1 634 Kč
ZP (4,5 %)	1 132 Kč	1 132 Kč	1 132 Kč	1 132 Kč

Čistá mzda	19 386 Kč	20 503 Kč	21 620 Kč	20 838 Kč
Podíl dani/HM	11,87 %	7,43 %	2,99 %	6,10 %
Podíl ČM/HM	77,12 %	81,57 %	86,01 %	82,90 %

Zdroj: vlastní zpracování

Z tabulky je zřejmé, že stejně jako u předchozích případů došlo k růstu mzdy vlivem zvýšení daňového zvýhodnění na vyživované dítě a základní slevy.

4.7 Návrh reformy daně z příjmů fyzických osob

Otázka daňové reformy je každým rokem pravidelně diskutovaným tématem. V průběhu roku se vytvářejí návrhy, které po zvážení českých zákonodárců buď jsou přijaty, a tedy i zakomponovány do daňových předpisů, nebo jsou odmítnuty.

4.7.1 Vládní návrh reformy

Začátkem dubna 2012 vláda schválila úsporná opatření, která mají udržet schodek státního rozpočtu na určité úrovni. Část těchto opatření je zaměřena na samotnou daň z příjmů fyzických osob.

Vláda navrhuje zrušit od roku 2014 institut superhrubé mzdy a nahradit ho zdaněním ve výši 20 % z hrubé mzdy. V letech 2013 – 2015 bude nově existovat tzv. solidární přírážka, a to pro osoby se základem daně nad čtyřnásobek průměrné mzdy. Po stejné období bude rovněž zrušen strop pro pojistné na veřejné zdravotní pojištění.

Bylo schváleno zrušení základní slevy pro pracující důchodce. Současná právní úprava osvobozuje dávky důchodového pojištění až do výše 36násobku minimální mzdy ročně, tedy 24 000 Kč/měsíc. Důchodci v pracovním poměru mohou navíc využít základní slevu na dani, která činí 24 840 Kč a tuto částku ročně ušetřit.

S účinností od roku 2013 je také plánováno omezení výdajových paušálů. Osoby, které paušály využívají, si nově nebudou moci uplatňovat některé daňové slevy a položky odčitatelné od základu daně. Zachována bude základní sleva na poplatníka a sleva pro tělesně postižené.

Co se týče daňového zvýhodnění závodního stravování, mělo by zůstat zachováno. Vláda se ovšem shodla na zrušení zaměstnaneckého paušálu ve výši 3 000 Kč/rok, který měl

daňové zvýhodnění nahrazovat. Ve schváleném textu zákona však byly ponechány oba pojmy, a došlo tedy k duplicitě opatření. [20]

4.7.2 Vlastní návrh reformy

Zrušení tzv. superhrubé mzdy

V současné době je Česká republika v celosvětovém měřítku jedinou zemí, která pro výpočet daně z příjmů fyzických osob používá tzv. superhrubou mzdu. V praxi to znamená, že se částka, z níž se daň počítá, navyšuje o sociální a zdravotní pojištění, které má povinnost platit zaměstnavatel za své zaměstnance. V roce 2012 je to 34 %.

Výše zmíněný postup není ovšem příliš logický. Již ze samotného názvu daně vyplývá, že by se při jejím výpočtu mělo vycházet z příjmů fyzických osob. Toto sociální a zdravotní pojištění ovšem zaměstnavatel neodvádí svému zaměstnanci, ale České správě sociálního zabezpečení a příslušným zdravotním pojišťovnám.

Odečet pojistného placeného zaměstnancem od hrubé mzdy

Až do roku 2007 se daň počítala z hrubé mzdy snížené o sociální a zdravotní pojištění, které má povinnost hradit si zaměstnanec sám za sebe. S účinností od roku 2008 byl ovšem tento postup zrušen.

Znovuzavedení odečtu pojistného by v případě dalších legislativních změn bylo správné. I když je součástí hrubé mzdy, je v konečném důsledku odvedeno jiným subjektům, a nezůstává tudíž k dispozici samotnému zaměstnanci. Dalším argumentem může být rovněž otázka, proč zatěžovat odvod dalším odvodem.

Zavedení zdanění příspěvku na stravování, který zaměstnavatel poskytuje zaměstnancům

Stravenky jsou v posledních letech jedním z nejdiskutovanějších témat na české politické scéně. Existují jejich zastánci, kteří jejich „nezdanění“ podporují, ale rovněž existují odpůrci, jež by jejich daňovou uznatelnost zrušili. Současná legislativní úprava umožňuje zaměstnavatelům přispívat na stravování zaměstnanců až 55 % z hodnoty jednoho jídla, aniž by tuto částku zatěžovali daní z příjmů právnických osob. Rozhodne-li se zaměstnavatel přispívat více, musí rozdíl, který převyšuje hranici 55 %, zahrnout do daňově neuznatelných nákladů. Na druhé straně je tento příspěvek osvobozen od daně z příjmů fyzických osob podle § 6 odst. 9 písm. b). Dalo by se tedy konstatovat, že v české daňové soustavě, s výjimkou příspěvku zaměstnavatele nad rámec 55 % dochází k nulovému zdanění stravenek.

V současné právní úpravě proto není tento benefit pro státní rozpočet výnosný, ani výhodný. Jednou z možných změn je zavedení osvobození stravenek do částky 50 Kč připadající na jednu stravenku. U částky nad 50 Kč by bylo možné uplatňovat zaměstnanecký paušál ve výši 250 Kč/měsíc. Zbytek by pak podléhal zdanění.

Zaměstnanec, který by v měsíci odpracoval 20 dní a dostal stravenky v částce 1 600 Kč, by zdaňoval pouze 350 Kč, jelikož 1 000 Kč by bylo osvobozeno a dalších 250 Kč by si uplatnil formou paušálu.

Zavedení více daňových sazeb

V případě zavedení třech zmiňovaných návrhů by se relativní daňová povinnost poplatníků s vyšší příjmů snižovala. Důvodem je existence rovné daně a také fakt, že částka stravenek, která by se zdaňovala, činí u vyššího příjmu nižší podíl. Aby se nezvyšovala sociální nerovnost mezi lidmi, je nutné zavést nový způsob výpočtu daně.

Jedním z možných řešení je zavedení více daňových sazeb, které by potažmo připomínaly progresivní daň. Sazby by se pak vztahovaly k určitým příjmovým skupinám.

V současných podmínkách daňové soustavy, kdy nadále se používá superhrubá mzda, by se daly využít 3 sazby daně z příjmů fyzických osob. Hranice by se odvozovaly od maximálních vyměřovacích základů pro výpočet pojistného na veřejné zdravotní a sociální pojištění.

Tab. 4.7.2.1 – Vícestupňové zdanění FO v současných podmínkách

Základ daně v Kč		Sazba daně
od	do	
0	1 206 576	15,00 %
1 206 576	1 809 864	18,25 %
nad 1 809 864		20,50 %

Zdroj: vlastní zpracování

Jelikož se od částky 1 206 576 Kč neplatí sociální pojištění, sazba daně z předchozího pásma by se mohla navýšit např. o polovinu sazby tohoto pojistného, tedy o 3,25 %. Stejně by se postupovalo u další hranice, která činí 1 809 864 Kč. Sazba u prvního pásma je stanovena na hodnotě 15 % a výše daně u těchto osob se tedy nezmění.

Pokud by se základ daně počítal tak, jak je uvedeno v předchozích bodech, hranice by bylo možno stanovit na jiných úrovních, přičemž by se již nepracovalo s maximálními vyměřovacími základy pro výpočet pojistného. Ty by v této fázi byly zbytečné, jelikož sociální a zdravotní pojištění by nenavyšovaly základ daně.

Tab. 4.7.2.2 – Vícestupňové zdanění FO v nových podmínkách

Základ daně v Kč		Sazba daně
od	do	
0	25 000	20,00 %
25 001	100 000	22,50 %
nad 100 001		25,00 %

Zdroj: vlastní zpracování

Sazba daně je v prvním pásmu vyšší než současná, jelikož nyní počítáme s nižším základem daně. Cílem tohoto návrhu není minimalizovat daňovou povinnost a její výnosy státu, ale optimalizovat daň z příjmů fyzických osob.

Tab. 4.7.2.3 – Zdanění příjmů zaměstnanců před a po reformě v Kč

Před reformou				Po reformě			
HM	20 000	50 000	150 000	HM	20 000	50 000	150 000
SP (25 %)	5 000	12 500	37 500	SP (6,5 %)	1 300	3 250	9 750
ZP (9 %)	1 800	4 500	13 500	ZP (4,5 %)	900	2 250	6 750
Stravenky	0	0	0	Stravenky	350	350	350
ZD	26 800	67 000	201 000	ZD	17 450	44 850	133 850
Zaokr. ZD	27 000	67 000	201 000	Zaokr. ZD	17 500	44 900	133 900
Daň	4 050	10 050	30 150	Daň	3 500	10 103	33 475

Zdroj: vlastní zpracování

Z tabulky je zřejmé, že poplatníci s hrubou mzdou, která není vyšší než průměrná mzda, si polepší. Je to dobrý impuls, jelikož politika státu by měla ve větší míře podporovat nízkopříjmové občany, ale samozřejmě také nezapomínat na poplatníky s vyššími příjmy. Těm se sice jejich daňová povinnost zvýšila, ovšem v podílu k hrubé mzdě to není velická částka. Navíc to pro ně není tak bolestná ztráta jako pro nízkopříjmové rodiny.

Rozšíření okruhu daňových zvýhodnění

Česká daňová soustava obsahuje pouze jedno daňové zvýhodnění, a to na vyživované dítě. Zároveň existují daňové slevy pro poplatníky, kteří jsou určitým způsobem indisponováni. Jedná se o slevy pro poplatníky, jež:

- pobírají invalidní důchod pro invaliditu prvního nebo druhého stupně,
- pobírají invalidní důchod pro invaliditu třetího stupně,
- jsou držiteli průkazu ZTP/P.

Bylo by vhodné tyto slevy, vzhledem k osobám majícím na ně nárok, změnit na daňová zvýhodnění. V konečném důsledku by se tedy uplatňovaly formou slevy na dani, daňového bonusu nebo slevy na dani a daňového bonusu.

Celá kapitola měla za úkol v praktické aplikaci ukázat vývoj daně z příjmů fyzických osob v letech 2007 - 2012. Byly zde použity 3 úrovně mezd k tomu, aby bylo zobrazeno zdanění na různých úrovních hrubých mezd. Rovněž je tady uveden vlastní návrh reformy, který lze srovnat s vládním návrhem, jež je zde také uveden.

5. Závěr

Cílem bakalářské práce bylo zmapovat vývoj daně z příjmů fyzických osob v letech 2007 – 2012 a navrhnout vlastní daňovou reformu. Tento cíl se podařilo naplnit.

Co se týče samotného způsobu zdanění, lze konstatovat, že se ve zmíněných letech změnil pouze jednou. V roce 2007 v České republice poslední rok fungovalo progresivní zdanění, což v praxi znamenalo, že výše daně se zvyšovala současně s výší příjmu. Progresivní daň je výhodná především v době, kdy se ekonomice daří, a může si tak vytvářet „zásoby na horší časy“. Od roku 2008 se v tuzemsku využívá tzv. rovná daň. Daňové zatížení je tedy pro všechny poplatníky stejné, respektive činí stejný podíl na hrubé mzdě, a je rovno 15 % ze superhrubé mzdy. Zajímavý je rovněž způsob výpočtu daně. Ta se totiž nepočítá z hrubé mzdy, ale z již zmíněné superhrubé mzdy (tj. HM navýšená o sociální a zdravotní pojištění placené zaměstnavatelem za své zaměstnance). V letech 2007 – 2008 se rovněž rapidně změnila výše daňových slev a zvýhodnění, a to z 600 Kč na 2 070 Kč u základní slevy pro poplatníka, či z 500 Kč na 890 Kč u daňového zvýhodnění na dítě. Konečný důsledek této změny je veliký, jelikož k menšímu zdanění, respektive finálnímu odvodu zálohy na daň po odpočtu slev a zvýhodnění, dochází u rovné daně. Je to paradox, jelikož jako sociálně smírnější je známé spíše progresivní zdanění.

V roce 2009 poklesla sazba na sociální pojištění u zaměstnance z 8 na 6,5 % a u zaměstnavatele z 26 na 25 %. Vlivem poklesu superhrubé mzdy se tedy snížilo reálné zdanění z 20,25 na 20,10 %. Díky zachování daňových slev a zvýhodnění se tak výsledná daňová povinnost poplatníků nepatrně snížila.

V následujících letech byla pouze poupravována výše daňového zvýhodnění a došlo také k zavedení tzv. povodňové daně, která snížila základní slevu na poplatníka a s účinností od 1.1.2012 byla zrušena.

V dalších letech bude pokračovat reforma daně z příjmů fyzických osob. Byla přijata vládní opatření, dle nichž by měla být zrušena superhrubá mzda či zavedeny 2 sazby daně. Tato myšlenka je také nastíněna ve vlastním návrhu, který se zčásti navrácí do roku 2007, kdy se základ daně počítal jako hrubá mzda snižena o pojistné, které si zaměstnanec platí sám za sebe. Dále je zde navrženo, aby příspěvek zaměstnavatele na stravování podléhal částečnému zdanění. V praxi by se zdaňovalo vše, co přesahuje hodnotu 50 Kč za stravenku, tedy z 80korunové stravenky by 30 Kč podléhalo zdanění a současně by si u této částky mohl poplatník uplatnit paušál ve výši 250 Kč/měsíc. Rozšíření okruhu daňových zvýhodnění je též součástí vlastního návrhu reformy.

Lze konstatovat, že česká daň z příjmů fyzických osob by měla být konstruována jiným způsobem. Samotná daň by měla zohledňovat příjmovou situaci poplatníka, a to hlavně nyní v době, kdy stále ještě přetrvávají účinky nedávné krize. Stát by se měl snažit podporovat nízkopříjmové rodiny, investovat do nich. Vždyť právě oni tvoří velkou část poptávky na trhu. Toto vše už ovšem záleží na zákonodárcích a jejich svědomí.

Seznam použité literatury

a) knihy

- [1] DOBEŠOVÁ, Katarína. *Daňové tabulky 2007*. Praha: Pragoeduca, 2007. 191 s. ISBN 978-80-7310-027-8.
- [2] DOBEŠOVÁ, Katarína. *Daňové tabulky 2008*. Praha: Pragoeduca, 2008. 215 s. ISBN 978-80-7310-030-8.
- [3] DOBEŠOVÁ, Katarína. *Daňové tabulky 2009*. Praha: Pragoeduca, 2009. 203 s. ISBN 978-80-7310-034-6.
- [4] JAROŠ, Tomáš. *Zdanění příjmů v roce 2011*. Praha: Grada Publishing, 2011. 240 s. ISBN 978-80-247-3822-2.
- [5] KOLEKTIV AUTORŮ. *Daňové zákony 2010 s komentářem změn*. Brno: Computer Press, a. s., 2010. 199 s. ISBN 978-80-251-2904-3.
- [6] KOLEKTIV AUTORŮ. *Daňové zákony 2011 s komentářem změn*. Brno: Computer Press, a. s., 2011. 248 s. ISBN 978-80-251-3388-0.
- [7] KUBÁTOVÁ, Květa. *Daňová teorie a politika*. 5. aktualiz. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2010. 276 s. ISBN 978-80-7357-574-8.
- [8] MARKOVÁ, Hana. *Daňové zákony 2012*. 21. vyd. Praha: Grada Publishing, 2012. 264 s. ISBN 978-80-247-4254-0.
- [9] PUCHINGER, Zdeněk. *Úvodní kapitoly k daňové teorii*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006. 156 s. ISBN 80-244-1298-5.
- [10] ŠIROKÝ, Jan. *Daňové teorie*. Praha: C. H. Beck, 2003. 249 s. ISBN 80-7179-413-9.
- [11] VANČUROVÁ, Alena a Lenka LÁCHOVÁ. *Daňový systém 2008*. Praha: VOX, 2008. ISBN 978-80-86324-72-2.
- [12] VANČUROVÁ, Alena a Stanislav KLAZAR. *Sociální a zdravotní pojištění - úvod do problematiky*. Praha: ASPI, 2005. ISBN 80-7357-102-1.
- [13] VYBÍHAL, Václav. *Zdaňování příjmů fyzických osob 2010*. Praha: Grada Publishing, 2010. 216 s. ISBN 978-80-247-3426-2.

b) zákony

- [14] Zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění, ve znění pozdějších předpisů. In: Sbírka zákonů České republiky, 1997, částka 16.
- [15] Zákon č. 589/1992 Sb., o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů. In: Sbírka zákonů ČSFR, 1992, částka 118.

[16] Zákon č. 592/1992 Sb., o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění, ve znění pozdějších předpisů. In: Sbírka zákonů ČSFR, 1992, částka 119.

c) internetové zdroje

[17] ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. ČSSZ: *Změny pro zaměstnavatele v pojistném na sociální zabezpečení od 1. 1. 2011* [online]. ČSSZ: [23.1.2012]. Dostupný z: <http://www.cssz.cz/cz/pojistne-na-socialni-zabezpeceni/legislativa/zmeny-zamestnavatele-pojistnem-socialni-zabezpeceni-1-1-2011.htm>

[18] ČESKÁ SPRÁVA SOCIÁLNÍHO ZABEZPEČENÍ. ČSSZ *informuje: Nemocenské nadále náleží od 22. dne nemoci, z dohod o provedení práce se odvádí pojistné* [online]. ČSSZ [25.4.2012]. Dostupné z:

<http://www.cssz.cz/cz/o-cssz/informace/media/tiskove-zpravy/tiskove-zpravy-2011/cssz-informuje-nemocenske-nadale-nalezi-od-22-dne-nemoci-z-dohod-o-provedeni-prace-se-odvadi-pojistn.htm>

[19] MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCI. MPSV: *Novela zákoníku práce zlepší pracovněprávní vztahy* [online]. MPSV [25.4.2012]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/11616>

[20] VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. *Vláda: Úsporná opatření vlády pro roky 2013 až 2015* [online]. Vláda ČR [24.4.2012]. Dostupný z:

<http://www.vlada.cz/cz/media-centrum/aktualne/usporna-opatreni-vlady-pro-roky-2013-az-2015-94630/>

Seznam zkratk

ČM	čistá mzda
ČR	Česká republika
DPČ	dohoda o pracovní činnosti
DPFO	daň z příjmů fyzických osob
DPH	daň z přidané hodnoty
DPP	dohoda o provedení práce
DPPO	daň z příjmů právnických osob
DUN	daňově uznatelné náklady
DZD	dílčí základ daně
FO	fyzická osoba
HM	hrubá mzda
JSVČ	jiná samostatná výdělečná činnost
OSS	organizační složka státu
PO	právnická osoba
SHM	superhrubá mzda
SP	pojistné na sociální zabezpečení
SR	státní rozpočet
SZM	společné zdanění manželů
SZP	sociální a zdravotní pojištění
ZČ	závislá činnost
ZD	základ daně
ZDP	zákon o daních z příjmů
ZP	pojistné na veřejné zdravotní pojištění

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských, náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že bakalářská práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB – TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB – TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB – TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB – TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB – TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 11. 5. 2012

Dorušková

Michaela Dorušková